

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 3) ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 18 ได้ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผนวกกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในปี พ.ศ.2542 ขึ้นพร้อมประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัยคือ การสร้างคน สร้างชาติ” (คณะกรรมการงานวิจัยและพัฒนานโยบายศึกษา. 2543: 2) จึงกล่าวได้ว่าการ จัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในทุกด้าน (นภเนตร ธรรมบวร. 2546: 81)

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงระยะเวลาที่มีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว (อารี สันทรวี. 2537: 183) การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการได้ฟังและมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้อื่นโดยมีสิ่งเร้า เช่น รูปภาพ เพลง รูปภาพจากนิทาน เด็กจะสนใจกระตุ้นการอยากรู้ อยากเห็นอยากซักถามด้วยคำถามแบบเด็กๆ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น (วิลาวัลย์ โชติเบจมาภรณ์. 2542: 49-51) สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 112) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีจินตนาการสูง สามารถเล่าเรื่องต่างๆตามความคิดของตนเองได้ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าเรื่องที่เด็กเห็น เด็กรู้ การพูดสนทนาจะทำให้เด็กพัฒนาภาษาได้ดีภาษา จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้สามารถสื่อความหมายและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น ตอบสนองความต้องการของตนเอง พยายามเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเอง เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ในการใช้ภาษาสื่อความหมาย (บุษบง ตันติวงษ์. 2541: 141)

นิทานพื้นบ้านถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มปัญญาทางภาษาที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน การนำนิทานพื้นบ้านมาสอดแทรกในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดให้กับเด็กได้ เนื้อหาสาระในนิทานที่มีลักษณะของตัวละคร เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมเด่น แปลก สะดุดตา จะกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ ตั้งใจฟัง ขณะเดียวกันเด็กจะได้เรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและจริยธรรมจากการฟังนิทาน เกิดความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับคำ ความหมายของสิ่งต่างๆ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาสู่การเรียนรู้ภาษาต่อไป (อรัญญา เพิ่มพีรพัฒน์. 2548: 2)

จากสภาพปัญหา ของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ จำนวนทั้งหมด 13 คน พบเด็กที่มีปัญหาในด้านการพูดจำนวน 5 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี) ที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ พร้อมภาพประกอบเป็นสื่อ ว่ามีผลต่อความสามารถทางการพูดของเด็กหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการวิจัย

จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมภาษาทางการพูดของเด็กปฐมวัย อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เกิดความพร้อมในขั้นสูงต่อไปในอนาคต

1.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมเล่นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้ิทานที่บ้านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านการพูด กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

1.3.1 ได้ทราบความสามารถทักษะทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้ิทานที่บ้านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในด้านการพูด

1.3.2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ โดยใช้ิทานที่บ้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเล่นิทานที่บ้าน

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

1.5 สมมติฐานการวิจัย

1.5.1 ความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ิทานที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สามารถพัฒนาการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้ิทานที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์

1.5.2 ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ิทานที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์จะพัฒนาทักษะด้านการพูดสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75

1.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัย 1 สัปดาห์ รวม 5 วัน วันละ 15 นาที โดยจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของทุกวัน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ความสามารถทางด้านการพูด หมายถึง ความสามารถในการบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ และพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ

1.7.2 กิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมในการเล่าเรื่อง กระบอกเงาะ มะพร้าว ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว ความคิด คติความเชื่อ ประเพณีอันดีงาม ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาของคนในพื้นที่ต่างๆ จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

1.7.3 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชาย-หญิง (อายุ 3-4 ปี) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลลาดโพธิ์ ชั้นเตรียมอนุบาล 3-4 ปี ปีการศึกษาที่ 1/2560 โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานซึ่งมีนิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีหัวข้อดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

- ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
- หลักการ
- จุดหมาย
- คุณลักษณะตามวัย

พัฒนาการทางภาษา

- ความหมายของภาษา
- ความสำคัญของภาษา
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย
- แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

- ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

- ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
- ประเภทของนิทานพื้นบ้าน
- ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน
- แนวทางการใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยในประเทศ

2.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม (กรมวิชาการ. 2546 : 3-5) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและกระบวนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามละคนตามศักยภาพได้บริบท สังคม วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาการไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.1.2 หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นพัฒนาการทุกด้านสมดุลและเต็มศักยภาพโดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนา

2.1.3 จุดหมาย

หลักการศึกษาศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละข้อแต่ละช่วงวัยผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษา

ปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใต้ที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

10. มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2.1.4 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆพัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ

ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจึงเป็นเสมือนแนวทางในการเตรียมความพร้อมและแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2.2 พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นจะแสดงออกโดยการพูดช่างซักถามอยู่เสมอจึงนับได้ว่าการใช้ภาษาของเด็กเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางภาษาได้เป็นอย่างดี

2.2.1 ความหมายของภาษา

ความหมายของภาษาภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ให้เกิดความเข้าใจมนุษย์ได้คิดค้นวิธีสื่อความหมายและถ่ายทอดการเรียนรู้สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งปัจจุบันที่สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางทั่วโลกมีผู้ให้คำจำกัดความของภาษาและกล่าวถึงคำจำกัดความของภาษาตามทัศนะของนักวิชาการแต่ละกลุ่มไว้ดังนี้

ศศิธร ธีรลักษณ์ (2542: 1-2) กล่าวถึงความหมายของภาษาตามทัศนะของนักวิชาการแต่ละกลุ่มดังนี้

นักภาษาศาสตร์ให้ความหมายของภาษาว่า หมายถึง ภาษาที่พูดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่งๆ

นักจิตวิทยามีความเห็นว่าภาษาหมายถึงความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นโดยรวมเอาวิธีการทุกอย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมายหรือเพื่อแสดงความรู้สึกแสดงความคิดเห็นโดยรวมทั้ง การพูด การแสดงท่าทางประกอบ การใช้ภาษาใบ้ การแสดงสีหน้า การแสดงออกทางศิลปะ และเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์

นักการศึกษาให้ความหมายของภาษาว่า หมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นโดยรวมเอาวิธีการทุกอย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมายหรือเพื่อแสดงความรู้สึกแสดงความคิดเห็นโดยรวมทั้งการพูด การแสดงท่าทางประกอบ การใช้ภาษาใบ้ การแสดงสีหน้า การแสดงออกทางศิลปะและเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์

นักการศึกษาให้ความหมายของภาษาว่า หมายถึง เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประกอบด้วย การติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงแทนความคิดและความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อ

สุภาวดี ศรีวรรณ (2542: 3-5) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้หลายด้านดังนี้ ในแง่ของภาษาศาสตร์ ภาษาและภาษาพูดมีความหมายอย่างเดียวกันมักเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ เมื่อพูดถึงภาษาจึงหมายถึงภาษาที่ใช้พูดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่งๆ

ในด้านจิตวิทยา ภาษาหมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น ภาษาจะรวมเอาวิธีการทุกอย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมายหรือแสดงความรู้สึก ดังนั้นภาษาจึงรวมถึงทั้งการพูด และการทำท่าทางในด้านการศึกษา นักการศึกษาหลงความเห็นว่าภาษาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้การที่เด็กคิดแล้วไม่พูดจึงดูเหมือนเด็กไม่รู้ภาษาซึ่งแท้จริงแล้วอาจเป็นเพราะเด็กไม่อาจแสดงความสามารถในการพูดได้เท่านั้น

อุทัยวรรณ ตัญหยง (2542: 4) ได้สรุปความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษาเป็นเสียงพูดที่มีระบบระเบียบมีความหมาย เป็นเครื่องมือสำหรับมนุษย์ ใช้สำหรับสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มชนทั้งในด้านเสียงพูดและสัญลักษณ์แทนเสียงพูด

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 822) ให้ความหมายของภาษาว่า ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม เสียง ตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความหมายได้ เช่น ภาษาพูด

จากความหมายของภาษาที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็นให้เข้าใจได้ตรงกันจำแนกได้เป็นภาษาพูด ดังนั้น การพูดเป็นการสื่อสารสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการเปล่งเสียงเพื่อสื่อความหมายไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของตน

2.2.2 ความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ใช้ภาษาติดต่อทำความเข้าใจกันในแต่ละชุมชนซึ่งแตกต่างจากสัตว์ที่ใช้เสียงสื่อความหมายแสดงความต้องการทางกาย เช่น สิงโต ส่งเสียงคำรามเมื่อเวลาหิว เจ็บปวด จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตทั้งต่อมนุษย์และสัตว์

ผะอบ โปษะยะกฤษณะ (2541: 14) ได้อันเชิญพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พระราชทานในพิธีพระราชทานรางวัลการประกวดทำนองเสนาะของกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2521 ตอนหนึ่งว่า ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมอารยธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นอารยประเทศซึ่งมีขนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดี และภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรือง มาแต่อดีตกาล เราซึ่งเป็นอนุชนจึงควรภาคภูมิใจ ช่วยกันผดุงรักษา มาดกทางวัฒนธรรม อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษ ได้อุสสำหรับสร้างสรวงศ์ขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป

ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในด้านที่เป็นศาสตร์ คือภาษาของชาติต้องมีระเบียบมีกฎเกณฑ์ที่ผู้ใช้ต้องรักษากฎเกณฑ์แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความเห็นของส่วนรวม โดยจุดสำคัญคือการสื่อความหมายที่ทำให้ส่วนรวมเข้าใจ

ตรงกัน และในด้านที่ภาษาเป็นศิลปะคือมีความงดงามไพเราะในการใช้ภาษา ต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สามารถใช้ภาษาสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข

ศศิธร ธีญลักษณ์นันท์ (2542: 8-9) ได้สรุปความสำคัญของภาษาไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติทำให้มีความเข้าใจตรงกัน
2. เป็นศูนย์รวมน้ำใจ แสดงความเป็นไทยเป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลังเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. เป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย
4. เป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติ ทั้งที่เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดาและภาษาราชการ
5. แสดงวัฒนธรรมประจำชาติ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเองควรแก่การรักษาและสืบทอดต่อไป
6. แสดงความเป็นไทย แสดงความเป็นอิสระเสรี แสดงเป็นเอกราชของชาติไทย
7. เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
8. เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา ผู้มีความสามารถทางภาษาไทยโดยเฉพาะประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาได้โดยตรง เช่น เลขาณูการ ผู้ประกาศข่าว ครูสอนภาษาไทย นักร้อง มัคคุเทศก์
9. ผู้ที่มีความทางภาษาสูงจะใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือแสดงความรู้สึกรู้คิดได้ดี ทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักพูด นักประพันธ์ นักการเมือง
10. เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเสาะแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาสาขามากมาย

ทิตินา แชมมณี และคณะ (2535: 107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการคิดและสื่อความหมาย การปรับตัวความรู้ใหม่เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ รักวิจัย (2558: 77) ที่กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญกับเด็กมากเพราะการอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการพูด การที่เด็กอยากรู้อยากเห็นชอบซักถามอยู่เสมอจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาในการพูดสื่อความหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก

ในการเรียนรู้ของเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบบเสียงเป็นสำคัญ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ภาษาจึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้การปรับตัวในสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกร่วมกันมั่นคง ดังนั้นการพัฒนาความสามารถให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางการพูดที่ดี จึงอาจจัดกิจกรรมต่างๆให้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้เด็กอายุ 3-4 ปีจะมีลักษณะชอบซักถามที่เริ่มต้นด้วยคำว่า ทำไม เมื่อไร อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่างๆสามารถจำคำศัพท์ได้และเด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้คำได้มากขึ้นตามลำดับ (นภเนตร ธรรมบรร. 2545: 115)

ดังนั้น ภาษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้าน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กต่อไป

2.2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

มนุษย์ใช้การสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบ วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ตลอดจนการแสดงออกถึงความต้องการความรู้สึกและ การเข้าใจผู้อื่น

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542: 33-45) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กกว่า เด็กเรียนการฟังและการพูดโดยไม่ต้องอาศัยการสอนอย่างเป็นทางการ การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับภาษาจะทำให้เด็กเข้าใจและใช้ไวยากรณ์พื้นฐานของภาษาเมื่อ อายุได้ 4 หรือ 5 ปี และแบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 6 ทฤษฎี คือ

ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The autism theory หรือ Autistic theory) ผู้ตั้งทฤษฎีนี้คือ Mowrer ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเรียนรู้การพูด ของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่จะได้ทำเช่นนั้น Mowrer เชื่อว่าความสามารถ ในการฟัง และความเพลิดเพลินจากการได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตัวเอง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษา

ทฤษฎีการเลียนแบบ (The imitation theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางการพูดนั้นเกิดขึ้นได้หลายทางโดยอาศัยการเลียนแบบ ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการมองเห็นหรือ การได้ยินเสียง ผู้ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับ การเลียนแบบในการพัฒนาภาษาอย่างละเอียดคือ Lewis ซึ่งเชื่อว่าการเลียนแบบของเด็กเกิดจากความพอใจและความสนใจของตัวเด็กเอง ปกติช่วงความสนใจของเด็กนั้นสั้นมากเด็กจึงต้องมีสิ่งเร้าซ้ำๆ กันจึงทำให้เด็กมักพูดซ้ำๆ ในระยะการเล่นเสียงก็ใช้การเคาะโต๊ะ เคาะจังหวะไปด้วย เมื่อศึกษากระบวนการในการเลียนแบบภาษาพูด พบว่า จุดเริ่มต้นเกิดเมื่อ พ่อ แม่ เลียนแบบเด็กในระยะเล่นเสียง เช่น เด็กบังเอิญพูดย้าพยางค์ คำว่า “แม่” เมื่อเสียงที่เด็กเปล่งออกมา นั้นก่อให้เกิดความสนใจ เด็กก็จะกล่าวซ้ำอีกและเป็นจังหวะเดียวกันกับที่แม่ปรากฏตัวเข้ามา เด็กจึงหยุดพูด แต่แม่อาจไม่สังเกตและอาจพูดกับลูกว่า “แม่หรือคะ” “หาแม่หรือคะ” ซึ่งเท่ากับเร้าความสนใจเด็ก ขึ้นมาใหม่เด็กก็ปรารถนาจะทำต่อไป อาจเปล่งเสียงคนเดียวซ้ำๆ ผลสุดท้ายเด็กจะโยงความเข้าใจจากเสียงไปยังบุคคลและเข้าใจในความหมายได้

ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement theory) ทฤษฎีนี้อาศัยพื้นฐานและหลักการ จากทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข ซึ่ง Rhiengold พบว่า หากเด็กได้รับรางวัลหรือได้รับการเสริมกำลังใจ เด็กจะพูดมากขึ้น

ทฤษฎีการรับรู้ (Motor theory of perception) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษา โดยการรับรู้ทางการฟัง เด็กจะพูดซ้ำกับตนเองและหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปาก ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้คำ จากการที่ Liberman ได้ตั้งสมมติฐานว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับ การเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตนเอง หรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปาก แล้วจึงเรียนรู้คำนั่นเอง

ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble luck) ซึ่ง Thorndike เป็นผู้คิด โดยอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น บังเอิญมีบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของพ่อแม่ พ่อแม่จึงรางวัลในทันที ด้วยวิธีนี้เด็กจะพัฒนาการทางภาษา ไปเรื่อยๆ

ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother reward theory) ซึ่ง John Dollard และ Nell Miller เป็นผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้ โดยย่ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กกว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูก จะเป็นเหตุให้เกิดภาษาพูดแก่ลูกด้วย

กระบวนการเรียนรู้ภาษาพูดของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้นั้น รุ่งนภา วุฒิ (2543: 15) ได้สรุปพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยว่า เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนสามารถสื่อความหมายได้ ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษาที่กล่าวไว้ดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษา เพราะเป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงของคำ และพูดตามเสียงที่ได้ยิน

2. การเอาอย่าง (Identification) เด็กมิได้เลียนแบบการออกเสียงอย่างเดียว เท่านั้นแต่จะเลียนแบบท่าทาง นิสัยใจคอบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

3. การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองพร้อมทั้งสิ่งเร้าหลายตัว (Multiple response) เป็นพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพยายามทำตามโดยลองใช้วิธีต่างๆ เปล่งเสียงต่างๆ นั้นให้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ ส่วนสมองที่รับรู้ มองเห็น ได้ยิน ส่วนที่สะสม ความจำ ควบคุม ริมฝีปาก สีนหน้าท่าทาง และสายตา

4. การเรียนรู้โดยสัมพันธ์กับสภาวะ (Association learning) เด็กเรียนรู้คำและความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและสิ่งของหรือพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนรู้คำว่า ตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่าตุ๊กตา เด็กเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงเสียงและสิ่งของเข้าด้วยกัน

5. การเรียนรู้แบบถามตอบ (Question-answering) เมื่อได้เรียนรู้ภาษาไปบ้างแล้ว เด็กจะเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลขึ้น ความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็นทำให้เด็กชอบใช้คำถาม การตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยการตอบคำถาม จะช่วยให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กดีขึ้น

6. การลองผิดลองถูก (Trial and error) ช่วงนี้เป็นช่วงลองปฏิบัติ อาจจะ ถูกบ้าง ผิดบ้าง การเข้าใจและการชมเชยเมื่อเด็กออกเสียงได้ถูกต้องจะทำให้เด็กมั่นใจและช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น

7. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่จะง่ายขึ้น ถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวพันกันมาก่อน เช่น การรู้จักไก่แล้วสอนให้รู้จัก เป็ด ท่านโดยชี้ให้เห็นความแตกต่าง เด็กจะจำได้เร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างเป็นระเบียบ

จากทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ภาษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และบุคคลใกล้ชิด ในลักษณะที่เลียนแบบหรือลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์ และได้รับแรงเสริมจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดตั้งแต่แรกเกิดคือ พ่อแม่ ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น

2.2.4 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีการพัฒนาทางภาษาได้เร็วสามารถพูดเป็นประโยคที่ชัดเจน รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกคำได้เหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจ และทำตามคำสั่งได้ สนใจการฝึกรับฟัง ชอบเล่าเรื่อง สนใจคำใหม่ๆ ศัพท์ต่างๆ ซักถามความหมายของคำอยู่เสมอ แนวทางการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กคือเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้พูดสนทนาโต้ตอบ เล่นเกมการศึกษา เล่าเรื่องให้ฟัง อ่านโคลง คำคล้องจอง อ่านหนังสือให้ฟัง ร้องเพลง การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ครู ผู้ปกครอง ควรได้รับความรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถส่งเสริมด้านภาษาแก่เด็กได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

นิตยา ประพฤติกิจ (2536: 146) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่า ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น พื้นฐานที่ดีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่สร้างเสริม การฝึกฝนประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก การที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุย และสนุกรสนาน

ฉันทนา ภาคบังกช (2538: 1-2) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับและไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางภาษามีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำ หรือข้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเล่น การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาภาษาส่วนมากเกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่น
3. การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรจูงใจความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้เด็กฟัง
4. การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียนให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กอ่าน
5. การใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อข้อความถึงกัน ข้อความถึงเด็ก และข้อความถึงผู้ปกครอง การซื้อสิ่งของ เป็นต้น

สุภาวดี ศรีวรรณนะ (2542: 229-234) ได้อธิบายถึงแนวทางการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี ส่วนใหญ่จะใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือสอดแทรกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กควรสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กตามระดับอายุต่างๆ ในการจัดกิจกรรมทางภาษาให้กับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ควรจะมองเห็นความสำคัญของเด็กและควรให้เด็กรู้สึกมั่นใจและปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้

เพศของเด็ก เพศทำให้เกิดความแตกต่างด้านทักษะทางภาษาในโรงเรียน เด็กเล็ก เด็กผู้ชายบางที่พัฒนาการทางภาษาจะช้ากว่าเด็กผู้หญิง แต่ไม่ถือว่าเป็นการผิดปกติ การฟัง และ

การเห็น ครูจะต้องสังเกตการฟังตลอดจนสายตาของเด็ก ครูควรจะเป็นคนแรกที่พบว่าเด็กมีความผิดปกติทางหูทางตา ดังนั้นครูควรสังเกตและตรวจสอบด้านการพูด และสายตาของเด็กตลอดเวลา

ลำดับที่ของเด็กในครอบครัว ครอบครัวที่มีลูกคนเดียวเด็กก็มีโอกาสได้พัฒนาทางด้านภาษามากกว่าครอบครัวที่มีลูกหลายคน ลูกคนสุดท้ายต้องมักพบว่า มีปัญหาทางด้านภาษา เนื่องจากพ่อแม่มีงานยุ่ง ก็จะบอกให้ลูกๆ ไปเล่นกับพี่ๆ เด็กจะไม่พัฒนาภาษาที่ถูกต้อง อีกประการหนึ่งลูกคนสุดท้ายมักจะถูกตามใจ หรือมีคนสนใจมากเด็กจะแสดงกิริยา เช่น ร้องไห้เมื่อไม่สบอารมณ์ ทำให้ไม่พัฒนาภาษา และประการสุดท้ายลูกคนสุดท้ายจะเรียนภาษาจากพี่ ๆ อาจได้ภาษาที่ไม่ถูกต้องพ่อแม่จึงควรพูดคุยกับลูกทุกๆ วัน

การจูงใจ เด็กต้องการที่จะติดต่อกับคนอื่นการได้พูดมากๆ จะทำให้เด็กมีการพัฒนาทางด้านภาษามากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรให้โอกาสในการฝึกฝนประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ การมีผู้ใหญ่ เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุยอย่างสนุกสนาน ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฝึกทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ใช้สื่อประกอบการฝึกฝน ตลอดจนถึงกำลังใจและความมั่นใจเพื่อเป็นแรงเสริมให้เด็กเกิดการพัฒนาภาษาได้ดี

ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กนั้น ครูผู้สอนควรได้จัดประสบการณ์ที่หลากหลายวิธี ที่จะกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกฝนได้พัฒนาทักษะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมต่อไป

2.3 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และองค์ความรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ว่าหมายถึง การจัดกิจกรรมโดยยึดแนวการจัดประสบการณ์ หรือหลักสูตรเพื่อให้เด็กได้พัฒนาครบตามวัยทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีได้มุ่งจะให้อ่านออกเขียนได้ดังเช่นในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก และเนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง ฉะนั้นประสบการณ์ที่ดีควรให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

เยาเวพา เดเซคูปต์ (2542: 117) ได้กล่าวถึงของความหมายของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศไว้ ดังนี้

Bloom ได้กล่าวสรุปว่า การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายใต้ ภาวะที่เหมาะสมจะช่วยให้ความแตกต่างระหว่างบุคคลหมดไป โดยการจัดประสบการณ์ควรคำนึงถึงความรู้

พื้นฐานเดิม การกระตุ้น การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ และจัดให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน

Good ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ (Experiences) ว่าหมายถึง กระบวนการ ในการได้รับความรู้หรือการเกิดทักษะโดยการกระทำหรือการเห็นสูงต่าง ๆ หรือ กระบวนการของ จิตสำนึกในการรับรู้ถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติโดยการมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

Cunningham และคนอื่น ๆ ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อผู้เรียนคือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผล การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักทำงานเป็น กลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

จากความหมายของประสบการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และได้พัฒนา ทักษะทั้ง 4 คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรม บูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการและความสามารถของเด็ก สร้างบรรยากาศในการส่งเสริมให้เด็กเกิด การเรียนรู้ กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากทำ อยากเล่น อยากค้นคว้า ทดลอง มีอิสระในการคิด แสดงความรู้สึกความต้องการ และเปิดเผยตนเองมากที่สุด

เยาเวพา เดเซคูปต์ (2542: 129) ได้อธิบายถึงการเตรียมจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่า ครูควรถามตัวเองว่ามีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับตัวเด็ก อะไรคือกิจกรรมที่จะทำให้ การมาโรงเรียนของเด็กในแต่ละวันมีความหมาย และการจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละวัยควรแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กและค่านิยมทางสังคมนั้นด้วย

โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ได้จัด สัมมนาเรื่องนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยขึ้น และรวบรวมสาระสำคัญของงานเขียน ตอนหนึ่งของ ภรณ์ คุรุรัตน์ ซึ่งกล่าวถึงการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนา ชีตความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และสอดคล้องตามจุดประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ โดยปรับให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างองค์ความรู้โดยการเรียนจาก ประสบการณ์จริง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กได้สัมผัสปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ ที่ นอกเหนือจากห้องเรียน โรงเรียน และหนังสือเรียน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับ ความ แตกต่างของเด็กแต่ละกลุ่ม แต่ละคน ตลอดจนบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (สถาบัน ราชภัฏนครราชสีมา. 2543: 1)

นภเนตร ธรรมบวร (2546 : 111) ได้กล่าวสรุปว่า การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนา เด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็ม ตามศักยภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้เด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการเข้าสังคม การสื่อสาร และการรับฟังผู้อื่น เป็นต้น

ดังนั้น การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญในการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ ได้แสดงออกทั้งความคิดจินตนาการ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็ก เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับวัย

2.3.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเกิดจากแนวคิดของนักปรัชญาการศึกษา ต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน นับว่ามีอิทธิพล ต่อการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในระดับปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง นกเนตร ธรรมบวร (2546: 5-19) ได้รวบรวมแนวคิดที่สำคัญของนักปรัชญาการศึกษาไว้ดังนี้

John Amos Comenius เป็นนักการศึกษาชาวเชโกสโลวะเกีย มีความเห็นว่าการศึกษาคควรเป็นไปตามลำดับขั้นของธรรมชาติ ครูจำเป็นต้องสังเกตลำดับขั้นตามธรรมชาติ ดังกล่าวและจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก Comenius มุ่งเน้นความคิดรวบยอดพื้นฐาน ที่พูดถึงเสมอในปัจจุบันคือ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Learning by doing) Comenius พยายามส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปสังคมที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่คนยากจนเช่นเดียวกับคนร่ำรวย

John Locke มีความเห็นว่าเด็กเปรียบเสมือนกับผ้าขาวสะอาด เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับจากพ่อแม่ สังคม การศึกษา และโลกรอบตัว ดังนั้น การจัดการศึกษาคควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

Rousseau มีความเห็นว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับแนวโน้มที่จะเป็นคนดี เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนควรยืดหยุ่นได้ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นหลัก วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเด็ก ควรเป็นรูปธรรม

Pestalozzi นักการศึกษาชาวอิตาลี-สวิส มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ควรรวมถึงการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ Pestalozzi ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม เด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำแต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตนเอง

Froebel บุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากผู้หนึ่งต่อการศึกษาปฐมวัย ได้รับการยกย่องเป็นบิดาของการอนุบาลศึกษา Froebel มีความเห็นว่า เด็กเล็กเกิดมาพร้อมกับความรู้และทักษะที่สะสมอยู่ภายใน หน้าที่ที่สำคัญของครูคือ การพยายามดึงความสามารถที่มีอยู่ภายใน ของเด็กออกมาและช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสามารถของตนเอง

John Dewey นักการศึกษาชาวอเมริกันที่มีความเห็นว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การศึกษาคควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบันของเด็ก การสอนควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็ก ครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ สภาพแวดล้อม เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เด็กควรมีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และวางแนวทางที่เหมาะสมแก่เด็กอย่าง ต่อเนื่อง

Piaget เป็นนักการศึกษาที่มีความเห็นว่าการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและวิธีการสอนที่ให้แก่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็ก

Gardner นักการศึกษาที่มีความเห็นว่าเป็นเด็กแต่ละคนมีความสามารถและความฉลาดที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้หรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวยังแตกต่างกันอีกด้วย ครูจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการและการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของเด็ก

นอกจากนี้ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542 : 50) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย การเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กหรือผู้เรียนมีอยู่เดิม ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้น อาจเป็นการเล่าเรื่องที่เคยพบเห็นหรือมีประสบการณ์มาก่อน การบูรณาการกิจกรรมที่สัมพันธ์กัน การปรับบทบาทครูเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ปฐมวัยโดยมีเป้าหมายพัฒนาเด็กในด้านทักษะทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่น และทักษะทางสังคม

ดังนั้น การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นอาศัย แนวคิดพื้นฐาน ความเชื่อของนักปรัชญาการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษาต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยโดยคำนึงถึงความสนใจและประสบการณ์เดิมของเด็ก

2.3.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กเจริญและพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542: 117-124) ได้อธิบายถึงหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์

1. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
2. การจัดประสบการณ์ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
3. การจัดประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
4. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ อุปกรณ์ในการจัดควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่นนั้น

แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 7 ช่วงดังนี้

1. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 0-1 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในวัยนี้มีดังต่อไปนี้

1.1 การดูแลให้ถูกหลักสุขวิทยาและถูกหลักอนามัยในเรื่องการกิน การนอน การทำความสะอาดให้เด็ก โดยดูความต้องการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ บางคนกินมาก บางคนกินน้อย บางคนหิวบ่อย ผู้ดูแลควรพยายามตอบสนองความต้องการของเด็กให้เหมาะสม

1.2 การกอดสัมผัส อุ้ม การพูดคุยหยอกล้อเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้จากการสัมผัสเป็นสำคัญ โดยสายตา การได้ยิน สัมผัสทางผิวหนังในขณะที่ป้อนนม อาบน้ำ และ เปลี่ยนเสื้อผ้า

หรือทำกิจกรรมใดให้เด็ก ควรพูดคุยยิ้มแย้มกับเด็ก มีเวลาเล่นกับเด็กเสมอ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายระหว่างบุคคลกับเด็ก

1.3 ปกป้องอันตรายให้เด็ก เพราะเด็กวัยนี้ช่วยตัวเองไม่ได้

1.4 งดการลงโทษทุกชนิด เพราะเด็กวัยนี้ยังไม่รู้เรื่องใดมาก และยังไม่รับรู้ได้น้อยหรือไม่ได้เลย เด็กยังไม่รู้จักใช้ความคิดแต่เรียนรู้จากการเลียนแบบ กระทำตามสิ่งที่ พบเห็นการทอดทิ้งละเลยเด็กจะเป็นผลเสียต่อพัฒนาการ อาจทำให้ล่าช้าในการเจริญเติบโตหรือการชะงักในการเรียนรู้ของสมองได้

1.5 ควรหัดเด็กตามอายุที่เขาความพร้อมและตามความเหมาะสม

1.6 อุปกรณ์และสถานที่สำหรับเด็กก่อน ควรฟังเสียงเรื่องความสะดวกเป็นสำคัญ

1.7 เครื่องเล่นของเด็กวัยนี้ เป็นสิ่งที่เด็กจะหยิบ ต้องดูความปลอดภัยได้ถนัดมือ ต้องเป็นสิ่งที่ไม่แหลม ไม่มีคม ของเล่นที่มีสีจะต้องเป็นสีที่ไม่ลอกและไม่เป็นอันตราย

2. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 1-2 ปี มีข้อแตกต่างจากวัยเริ่มต้น คือ

2.1 การดูแลใกล้ชิดเพื่อป้องกันอันตราย เนื่องจากเด็กเริ่มชันและยังไม่เข้าใจสูงต่าง ๆ ดีพอ มักพบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็กวัยนี้บ่อยที่สุด เช่น หกล้ม ตกจากที่สูง ไฟลวก

2.2 เด็กต้องการเป็นอิสระและแสดงการเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นต้องปล่อยให้เขาได้ออกกำลังกาย ได้วิ่ง ได้ฝึกหัดกลิ้งเนื้อของตน โดยผู้ใหญ่ต้องคอยระวังและสังเกตพฤติกรรมเด็ก

2.3 ควรเริ่มฝึกหัดบางอย่างที่จำเป็นได้ เช่น ฝึกหัดการขับถ่ายให้เป็น การฝึกต้องเป็นไปอย่างเข้าใจและละมุนละม่อม อย่าเคร่งครัดหรือบังคับจนเกินไป

2.4 เด็กเริ่มจำและเลียนแบบ มีอะไรหลายอย่างในชีวิตประจำวันที่จะนำมาสอนให้เด็กร่วมมือได้หรือหัดกิจกรรมบางอย่างได้ แต่ไม่ควรเคร่งครัดบังคับเด็กหรือเข้าชี้จนเด็กเบื่อรำคาญ ควรสอนให้เด็กรู้จักไหว้ ขอบคุน สวัสดี ขอโทษ รู้จัก ความสะอาดไม่ทำหรือเล่นสิ่งสกปรก รู้จักหัดป้อนข้าวตนเอง ตีมน้ำ-นมจากแก้ว เป็นต้น

2.5 อนุญาตให้เด็กอยู่ใกล้เด็กวัยนี้ต้องการความใกล้ชิดและความอบอุ่นทางใจ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอะไรตามผู้ใหญ่เพราะเขาชอบเลียนแบบ เช่น มีกระดาษ ดินสอให้เขาขีดเขียนเล่นในขณะที่ท่านเขียนหนังสือ หรือมีผ้าให้เขาช่วยเช็ดน้ำ ถูบ้าน เป็นต้น

2.6 ภาษาจะเกิดได้ดีและจะเป็นเครื่องช่วยพัฒนาการเด็ก พ่อแม่หรือผู้ดูแลจำเป็นต้องพูดคุยกับเด็ก ภาษาที่ใช้ควรง่าย ๆ ให้เขาเข้าใจและเป็นภาษาเดียว ในเด็กบางคนพูดล่าช้ามักเกิดจากผู้ใหญ่พูดเร็วมากเด็กจับคำพูดไม่ทันหรือพูดกันหลายภาษา ทำให้เด็กมีความงุนงงและไม่เข้าใจ

2.7 การโอบอ้อมผ่อนตามเด็กเป็นสิ่งจำเป็น แต่ผู้ใหญ่ไม่ควรออกคำสั่งบังคับเด็ก อย่าหลอกเด็กโดยไม่มีเหตุผลหรือดุเด็กจนกลัวลนลาน หรือใช้อารมณ์กับเด็กบ่อย ๆ เพราะเท่ากับผู้ใหญ่สอนให้เด็กเป็นอย่างที่ได้ทำกับเขา

2.8 เด็กต้องการที่พึ่งทางใจ เด็กวัยนี้ต้องเข้าหาผู้ใหญ่อยู่เป็นนิจ ต้องการให้ปลอบให้กำลังใจและสนใจเขา

2.9 ถ้าเด็กมีอารมณ์หงุดหงิด งอแง ไม่มีเหตุผล พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง เช่น ตื้อมาก เบื่ออาหาร กัดเล็บ ต้องหาสาเหตุว่ามีอะไรมากกว่าไปลงโทษหรือวิตกกังวลกับอาการจนเกินไป บ่อยครั้งอาจพบว่าเด็กไม่สบายหรือเกิดภาวะเครียดทางจิตใจขึ้น

2.10 หาสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เด็กได้เล่นและเรียนรู้ ส่วนใหญ่เด็กวัยนี้ชอบของที่มีอยู่ในบ้าน ชอบสิ่งที่มีการเคลื่อนไหว เช่น ล้อเลื่อน รถลาก ลูกฟุตบอล หนังสือ รูปภาพ เริ่มสนใจตุ๊กตาร่างต่าง ๆ ชอบดู หนังสือนิทาน และทำตามผู้ใหญ่ ฉะนั้นอุปกรณ์ของเด็กวัยนี้ จะมีที่เล่นทราย น้ำ สิ่งของที่เด็กจะจูงลากหรือทำให้เคลื่อนไหวได้ เช่น รถ สิ่งของเด็กเปิดปิด ได้เอง เช่น หนังสือ รูปภาพ

3. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 2-3 ปี เมื่อเด็กย่างเข้าปีที่ 3 เด็กจะดูเหมือนดื้อและปฏิเสธ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พัฒนาตามวัยที่เด็กจะแสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการการเรียนรู้และทดลอง ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องใจเย็น อดทน ประสบการณ์ที่ควรจัดให้กับเด็กวัยนี้ได้แก่

3.1 กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กช่วยตัวเอง เช่น ให้ทำงานง่าย ๆ ที่ไม่เกินกำลัง เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของเขา

3.2 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาของเด็ก เช่น การตั้งใจฟังเมื่อเด็กพูด ไม่ล้อหรือขัดคอ ตอบคำถามที่เด็กถาม

3.3 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญา เช่น การเล่นกลางแจ้ง การเล่นบทบาทสมมติ

4. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3-4 ปี เด็กเริ่มมีความสนใจด้านสังคม ชอบเล่นและอยู่ใกล้กับเด็กอื่น ๆ ชอบเล่นกลางแจ้ง ชอบค้นคว้า อยากรู้อยากเห็น ชอบเลียนเสียง ต่าง ๆ เช่น เสียงรถยนต์ รถไฟ ชอบเล่นสมมติ การเล่นเกมนี้เด็กจะได้รับประสบการณ์ จากการเลียนแบบ และการกระทำของผู้ใหญ่ หรือจากสิ่งที่ได้พบเห็นทำให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เพราะเด็กได้แสดงออก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อน ๆ อย่างเต็มที่ เด็กจะสนใจชอบสิ่งที่มีชีวิต เช่น แมลง สัตว์ พืช ดอกไม้ และธรรมชาติรอบตัว ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นตามความต้องการของร่างกาย ครูต้องคอยแนะนำเป็นผู้ช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถช่วยตนเองได้

5. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 4-5 ปี ในวัยนี้เด็กจะชอบเล่นกับเพื่อนอายุเท่า ๆ กัน ชอบเล่นรวมกลุ่มเล็ก ๆ มากกว่ากลุ่มใหญ่ ชอบเลือกกิจกรรมและเล่นของตนเอง ดังนั้นครูควรให้โอกาสเด็กโดยปรึกษากันว่าจะทำอะไร ครูต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับให้เด็กได้เลือกเล่นหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้แนะนำให้สำหรับเด็ก เด็กวัยนี้ชอบเล่นบ้านสมมติ ครูต้องจัดหาสมมติ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ หมอ พยาบาล มีเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับประกอบการเล่นสมมตินั้น ซึ่งทำให้จินตนาการ ของเด็กใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น ทางด้านภาษาเด็กสามารถพูดคุยเล่าเรื่องที่ตนสนใจ ควรจัดเวลาให้เด็กได้เล่าเรื่องนั้น ๆ ในเวลาไหนบางครั้ง อาจให้เด็กดูภาพ ให้เด็กพูดคำคล้องจอง สุภาษิตหรือบทกลอนที่ไพเราะพร้อม ๆ กัน เด็กวัยนี้มีอารมณ์ขันหัวเราะง่าย ในขณะที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ควรให้เด็กรู้จักคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ต่าง ๆ เช่น เดินต๋อง ๆ ช่างรื่อง ฮุมฮุม ครูควรคำนึงถึงความต้องการทางร่างกายของเด็กเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองจัดกิจวัตรประจำวัน มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การพักผ่อน นอกจากนั้นควรแก้ไขและฝึกให้ติดเป็นนิสัยเพราะเด็กในวัยนี้ว่องไวฝึกหัดได้ง่าย

6. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 5-6 ปี เด็กในวัยนี้พยายามที่จะเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง เรียนรู้การระวังรักษาอุปกรณ์ ดังนั้นจึงต้องจัดอุปกรณ์ให้เด็กเล่นอย่างอิสระเพื่อเสริมสร้างนิสัยที่ดี ครูควรพยายามวางแผนร่วมกันกับเด็กว่าจะทำอะไรในวันนั้น แล้วแบ่งหน้าที่เพื่อให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ เด็กจะได้เรียนรู้ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ร้านค้า และอื่น ๆ โดยการเล่นสมมติ ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริม ความพร้อมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ เช่น มือ ตา ประสาท สัมผัสต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกเพื่อเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์และ ความกล้า เด็กจะช่างซักถามอยากรู้อยากเห็น ครูควรพยายามตอบและแนะนำให้เด็กทดลองเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง ในขอบเขตที่เหมาะสม ในขณะที่เด็กเล่นหรือทำงาน ครูพยายามฝึกให้เด็กหัดสังเกตโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ซึ่งจะช่วยย่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์และความรู้มากขึ้น

7. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 6-7 ปี เด็กวัยนี้ชอบกระโดดโลดเต้น กิจกรรมที่ควรจัดให้เด็กได้เต้นหรือรำตามจังหวะดนตรี เด็กวัยนี้ชอบอ้อวุด ควรจัดให้มีเวลาสำหรับเล่า แสดง และสนับสนุนให้รู้จักการวางแผนร่วมกัน นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังใจร้อน ว่องไว ครูต้องเตือนให้เด็กระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายขึ้นกับตนเองและผู้อื่น ทั้งในการเล่นและการทำงาน เด็กชอบช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน ครูต้องคอยสนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริม และแนะนำวิธีที่ดีและถูกต้องให้กับเด็ก พัฒนาการทางด้านภาษาเด็กพูดได้คล่องแคล่วและเขียนชื่อของตนเองได้ ครูต้องแก้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม เด็กพร้อมที่จะอ่านเขียนมากขึ้น ครูอาจเขียนหนังสือบนกระดานดำ เพื่อให้เด็กได้สังเกตและรู้จักตัวหนังสือไปด้วย ตัวหนังสือต้องโตเห็นชัดเจน อ่านให้เด็กฟังโดยชี้ตัวหนังสือไปที่ละตัวเพื่อฝึกการเคลื่อนไหวสายตาตามไปด้วย แล้วให้เด็กฝึกทีละคนเพื่อให้เกิดความมั่นใจเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 35-36) ได้กำหนดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

- 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- 1.4 จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2.4 การใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นิทานและการเล่นเรื่องเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนชอบฟัง โดยเฉพาะเด็กในระดับปฐมวัย เนื่องจากการฟังนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยหมายถึง การได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการฟัง เด็กฟังอย่างตั้งใจ ในบางครั้งพ่อแม่หรือครูก็อาจสอดแทรกเรื่องสอนใจหรือคติธรรมไปกับนิทานที่เล่า ดังที่ดวงเดือน แจ็งสว่าง (2542: 1) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงแห่งปฐมวัยถือเป็นวัยทองของชีวิตเป็นช่วงวัยที่

เหมาะสมที่สุดในการพัฒนามนุษย์ เนื่องจากชีวิตของเด็กในวัยนี้สามารถซึมซับรับรู้ ความเป็นไปของ โลกด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การลองชิมรส การดมกลิ่น การได้เห็น และการได้ฟัง จึงเป็นหน้าที่ โดยตรงของครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เลี้ยงดูเด็กควรได้พิจารณาเลือกสรรสื่อที่จะให้เด็กได้รับสาร อันพึงประสงค์ นิทานจึงเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากนักศึกษว่าเป็นวิถีทางที่มี ประสิทธิภาพยิ่งในการพัฒนาจิตมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณจวบจนปัจจุบัน

2.4.1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

วรรณิ ศิริสุนทร (2539: 13) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องเล่า สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานเป็นเวลาช้านานจนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิม บ้างจดจำ เรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้าง ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอา มาเล่าใหม่

ประคอง นิมมานนเหมินทร์ (2543: 6) ได้อธิบายถึงความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่เราสืบทอดต่อกันมาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เรียกว่านิทาน พื้นบ้านบ้าง นิทานพื้นเมืองบ้าง และนิทานชาวบ้านบ้าง

พรทิพย์ ชังธาดา (2545: 88) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึงเรื่อง ที่ชาวบ้านเราถ่ายทอดโดยมุขปาฐะ เป็นภาษาร้อยแก้วหรือร้อยคำสำนวนของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานจนไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนต้นคิดขึ้น มักจะขึ้นต้นว่านานมาแล้วหรือ กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วเป็นการเริ่มเรื่อง

โชติ ศรีสุวรรณ (2546: 10) ได้อธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมา กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเป็นเรื่องสืบทอดจากปากต่อ ปากด้วยความทรงจำจึงไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

จากความหมายของนิทานพื้นบ้านดังกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านเป็น เรื่องที่เล่าด้วยปากสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยร้อยคำธรรมดาร้อยแก้วง่าย ๆ ไม่ปรากฏว่าผู้เล่า ดั้งเดิมเป็นใคร เนื้อเรื่องของนิทานอาจเป็นเรื่องที่แสดงความคิด ความเชื่อ แฝงคุณธรรม ให้ความรู้ และสร้างจินตนาการให้กับผู้ฟัง นิทานพื้นบ้านจึงนับเป็นสื่อที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งในการส่งเสริม พัฒนาการทางภาษาและการเรียนรู้ของเด็ก

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

เจือ สตะเวทิน (2527: 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

1. ต้องเป็นเรื่องเก่า
2. ต้องเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว
3. ต้องเร้าด้วยปากมาก่อน
4. ต้องแสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน
5. เรื่องจริงที่มีคติแก่นบอญโลมเป็นนิทาน เช่น มะกะโท เป็นต้น

พรทิพย์ ชังธาดา (2545: 88) ได้อธิบายลักษณะของนิทานพื้นบ้านว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องเล่าที่เราด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
2. เป็นการเล่าด้วยปากสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้น ก็อาจเขียนตามเขาเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. เนื้อเรื่องเป็นเรื่องที่แสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน บางครั้งเป็นเรื่องจริงที่เป็นคติ ก็อนุโลมเป็นนิทาน
4. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร

โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 10) ได้สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าปากต่อปากเป็นภาษาร้อยแก้ว
2. เป็นเรื่องเล่าถ่ายทอดจากปากต่อปาก ไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรนิทานเรื่องนั้นๆ จะดำรงอยู่ได้นานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความจดจำของผู้เล่าและผู้ฟัง แต่ต่อมาเมื่อคนมีความรู้มากขึ้น นิทานพื้นบ้านจึงมีการบันทึกเรื่องราวเป็นตัวหนังสือด้วยภาษาร้อยแก้วเก็บไว้ตามวัดวาอารามซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในยุคนั้น
3. ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง
4. เนื้อเรื่องอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เล่านิทานอาจคิดเรื่องเยาะหรือตัดทอนให้สั้นได้

วิเชียร เกษประทุม (2546: 2) ได้รวบรวมลักษณะของนิทานพื้นบ้านตามที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส อธิบายถึงลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้าน 3 ประการดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบกันมาเป็นเวลาช้านานแต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

จากคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านที่นักคติชนวิทยาได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วเล่าสืบต่อกันมาด้วยปากโดยไม่ทราบว่ามีผู้เล่าดั้งเดิมคือใคร

2.4.2 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2543 : 8-25) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 11 ประเภทดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์ นิทานมหัศจรรย์หมายถึงนิทานพื้นบ้านที่แต่เดิมเรียกกันว่าเทพนิยาย นิทานประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์และความสัมพันธ์เนื้อเนื้อธรรมชาติจนถือได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของนิทาน ดังเช่นตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของยุโรป เรื่อง สโนว์ไวท์ ซินเดอเรลล่า เจ้าชายกบ เจ้าหญิงนิทรา เป็นต้น

2. นิทานชีวิตนิทานชีวิตมีลักษณะคล้ายครั้งกับนิทานมหัศจรรย์ที่เนื้อเรื่องค่อนข้างยาวหลายตอน ต่างกันคือนิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริงไปถึงสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์แต่มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่านิทานมหัศจรรย์ เช่น นิทานชีวิตของไทยเรื่องไกรทอง ขุนช้างขุนแผน พระลอ

3. นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาวหลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโรคที่ดูเหมือนจะเป็นจริง นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานชุดเราถึงการผจญภัยของวีรบุรุษคนเดียวหลายครั้งหลายหนและมักเราถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีความสามารถเหนือมนุษย์

4. นิทานประจําถิ่น เป็นนิทานที่มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอนบางเรื่องก็สั้นบางเรื่องก็ยาว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์หรือคนสำคัญของเมือง นิทานประจําถิ่นจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมา ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจนตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ หรือผีसानางไม้ นิทานประจําถิ่นของไทยเช่นเรื่องพระร่วง ท้าวประจิดกับนางอรพิม เป็นต้น

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิด รู้ความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติอาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของต้นไม้หรือดอกไม้บางชนิด ความเป็นมาของดวงดาวบางดวงหรือบางกลุ่ม นิทานประเภทนี้มักจะสั้นและเล่า อย่างตรงไปตรงมาเพื่อตอบคำถามว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเป็นอย่างนี้เช่น

6. ตำนานปรัมปราตำนานปรัมปราหรือบางที่เรียกว่าเทพเทวปกรณ์หรือเทพปกรณ์ เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาลโครงสร้างและระบบของจักรวาลมนุษย์สัตว์ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำ ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนประเพณี พิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ว่าเกิดเมื่อไหร่เพราะเหตุใด

7. นิทานสัตว์ สัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นตัวโกงที่เยือกเย็นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนบ้าง บางเรื่องมีหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่น่าเป็นไปได้ของสัตว์ อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน นิทานที่ตัวละครเอกเป็นสัตว์ทานเหล่าโดยเจตนาจะสอนจริยธรรมหรือคติทำอย่างใดอย่างหนึ่งจัดว่าเป็น นิทานคตินิทานคติที่มีผู้รวบรวมไว้เป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่นิทานอีสป

8. นิทานมุขตลก นิทานที่เรียกว่ามุขตลกมักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อนแต่ตัวละครเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆแนวคิดของเรื่องที่เป็นมุขตลกมี 16 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ การชนะการแข่งขันด้วยกลลวงการ ล้อลวง กลลวงที่ทารุณ กลลวงโดยวิธีแข่งขัน การปลอมแปลง การกล่าวหาที่ผิด ภรรยาที่เลว ความเดียวดคร้านคนหูหนวก นักบวช และการไม้

9. นิทานศาสนา นิทานศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10. นิทานเรื่องผี นิทานเรื่องผีมีอยู่ในทุกสังคม ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดเจนว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร

11. นิทานเข้าแบบ นิทานเข้าแบบหมายถึง นิทานที่มีแบบแผนในการเล่าพิเศษการเล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟังโดยแท้ บางเรื่องอาจใช้ในการเล่นเกมสมีหลายแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานลอกผู้ฟัง นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จบ

สอดคล้องกับ โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 11-18) ที่กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านภายในประเทศไว้ 11 ประเภทเช่นเดียวกันมีลักษณะที่แตกต่างกันบ้างในบางประเภทดังต่อไปนี้

1. นิทานตำนาน คือ นิทานที่เราถึงจักรวาล การกำเนิดของมนุษย์ สัตว์ เรื่องของทะเล ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ นิทานมีโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่าอยู่ในลักษณะใด

2. นิทานท้องถิ่น คือ นิทานที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและบุคคลในท้องถิ่น เกิดความเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงในถิ่นนั้น เช่น เรื่องกลองข้าวน้อยฆ่าแม่ นิทานพื้นบ้านของจังหวัดยโสธร นิทานเรื่องพญาหงษ์-พญาพาน นิทานพื้นบ้าน จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

3. นิทานชีวิต คือ นิทานเล่าที่มีลักษณะเหมือนจริง เรื่องเกิดขึ้นจริงๆหรือระยะเวลาสถานที่เกิดแน่นอน มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การต่อสู้ผจญภัย เช่นพระอภัยมณี

4. นิทานผี คือ นิทานเล่าเกี่ยวกับผี มีความตื่นเต้น บ่งบอกสถานที่ราวกับเกิดขึ้นในถิ่นนั้นจริงๆ เช่น แม่นาคพระโขนง

5. ทานอธิบายเหตุ คือ นิทานพื้นบ้านที่เล่าถึงที่มาของคน สัตว์ สิ่งของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็นนิทานสั้นๆมักมีชื่อเรื่องขึ้นต้นด้วยคำว่า เช่น ทำไมเสือโคร่งจึงมีลาย ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม เป็นต้น

6. นิทานศาสนา คือ นิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เช่นพระพุทธรูปจังหวัดสระบุรี ที่เป็นเรื่องเล่าตามความเชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาเมื่อครั้งพุทธกาล

7. นิทานมุขตลก คือ นิทานพื้นบ้านที่เน้นการเล่าให้เกิดความตลกขบขันอาจเป็นเรื่องของความฉลาด ความเป็น กลโกง เป็นต้น

8. นิทานเข้าแบบ คือ นิทานพื้นบ้านที่มีแนวการเล่าโดยผูกประโยคเดิม หรือซ้ำแบบเดิม เช่น นิทานเรื่องตากับยายปลูกกล้วยปลูกลงาให้หลานเฝ้าหลานไม่เฝ้า กามากินกล้วยกินงาของตากับยาย ยายมายายตา ตามาตี หลานร้องให้ไปบอกนายพรานให้มายิงกานายพรานบอกว่าไม่ใช่ธูระของข้า กามากินกล้วยกินงาของตากับยาย ยายมายายตา ตามาตาตี เรื่องจะผูกแบบไปเรื่อยๆ จนจบ

9. นิทานสัตว์ เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าให้สัตว์มีพฤติกรรมแบบมนุษย์ เช่นเรื่องจระเข้กับลิง แมโคกลับแม่เสือ เป็นต้น

10. นิทานคติ คือ นิทานพื้นบ้านที่เน้นการเล่าให้คติสอนใจผู้ฟัง ตามกฎแห่งศาสนา คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

11. นิทานอัศจรรย์หรือเทพนิยาย คือ นิทานพื้นบ้านขนาดยาวเป็นเรื่องเกี่ยวกับจักรๆ วงศ์ๆ มีปาฏิหาริย์เกี่ยวกับดาบ มีตวิเศษ เจ้าชาย เจ้าหญิง เป็นเรื่องแห่งจินตนาการ เช่น ปลายูทอง สังข์ทอง เป็นต้น

วิเชียร เกษประทุม (2546: 3-5) ได้อธิบายถึงประเภทของนิทานพื้นบ้านว่าโดยปกติเล่านิทานเองมักจะไม่น่าสนใจเลยว่านิทานพื้นบ้านที่เขาเหล่านั้นเป็นนิทานประเภทใดการจำแนกนิทานพื้นบ้านออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น เป็นการจำแนกของนักคติชนวิทยาเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งในการแบ่งนั้นอาจจะเหมาะสมเฉพาะนิทานในบางกึ่งบางชาติเท่านั้นไม่สามารถครอบคลุมนิทานในท้องถิ่นอื่นๆ ได้และได้กล่าวถึง กุหลาบ มัลลิกะมาส ซึ่งแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. แบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area) เป็นการแบ่งโดยอาศัยเขตแดนทางภูมิศาสตร์เช่น จิตอินเดียม เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เขตประเทศอังกฤษ เป็นต้น

2. แบ่งตามรูปแบบของนิทาน (Form) แบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

2.1 นิทานปรัมปรา มีลักษณะค่อนข้างยาว มีสารัตถะหลายสารัตถะประกอบอยู่ในฐานันั้น เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตลอดจนอำนาจอันพิสดายมนุษย์ตัวเอกของเรื่องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เป็นผู้มียานบินมีบุญหรือมีฤทธิ์เดชที่สามารถเอาชนะศัตรูหรืออุปสรรคใดๆ ทั้งหมดในชั้นปลาย

2.2 นิทานท้องถิ่น มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โศกกลาง หรือคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นพื้นฐานของคนในแต่ละท้องถิ่นแม้ว่าจะเป็นเรื่องแปลกพิสดารหรือผลนิสสัยความเป็นจริงไปบ้างแต่ก็ยังเชื่อกันว่าเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นจริง มีเค้าความจริงมีตัวละครจริงๆ ที่สถานที่ที่เกิดจริงที่กำหนดแน่นอนอนนิทานท้องถิ่นจำแนกออกได้ดังนี้

2.2.1 นิทานอธิบาย เช่น อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติ อธิบายสาเหตุของความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสถานที่ตลอดจนโบราณสถานที่สำคัญ

2.2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น โศกกลาง เรื่องผีตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์

2.2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง แนะนำให้ไปหาสมบัตินั้นๆ

2.2.4 นิทานวีรบุรุษ คือเรื่องที่กำลังกล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาดสามารถและความกล้าหาญของบุคคล มักมีกำหนดสถานที่ที่แน่นอนว่าเป็นที่ใดและมีความกำหนดเวลาของเรื่องที่แน่ชัด

2.2.5 นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้นๆ ไม่สมจริง มีเจตนาจะสอนความประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.6 นิทานเกี่ยวกับนักบวชต่างๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบอภินิหารของผู้บวชที่เจริญภาวนานั่นจนมีมานแก่กล้า มีฤทธิ์พิเศษ

2.3 นิทานเทพนิยาย หมายถึง นิทานที่มีเทวดา นางฟ้า เป็นตัวละครในเรื่องนั้น เช่น พระอินทร์ หรือเป็นเพียงตึงเทวดา เช่น เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าแม่ต่างๆ และมักมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา

2.4 นิทานเรื่องสัตว์ มีตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ทั้งที่เป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน และสัตว์บางเรื่องก็มีคนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยไม่ใช่มีแต่สัตว์ล้วนๆ แต่ทั้งคนและสัตว์นั้นจะพูดโต้ตอบกัน เหมือนหนึ่งว่าเป็นมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม ต่างกับนิทานคติสอนใจตรงที่ว่านิทานประเภทนี้ตัวเอกของเรื่องจะต้องเป็นสัตว์เสมอ

2.4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ นิทานชนิดนี้มีเรื่องและวิธีการเราเป็นแบบเฉพาะ มีการเล่าซ้ำไม่รู้จบ

2.5 นิทานตลกขบขัน มักเป็นเรื่องสั้นๆ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่มีเรื่องไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ กลโกง การแก้แค้น การแสดงปฏิกิริยา ไหวพริบ การพินิจชั้นต่อ การเดินทางและการผจญภัยที่ก่อเรื่องผิดปกติในแง่ขบขันต่างๆ ซึ่งการแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานตลกขบขันนิยมนำมาใช้แบ่งนิทานของไทยกันมาก

3. แบ่งตามชนิดของนิทาน (Type index) เป็นการแบ่งแยกนิทานให้ละเอียดมากขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์ แยกออกเป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน

3.2 นิทานชาวบ้านทั่วไป แยกออกได้อีกหลายแบบ เช่นนิทานเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา นิทานทางศาสนา

3.3 นิทานตลกขบขัน แยกออกไปได้หลายชนิด เช่น นิทานเกี่ยวกับคนโง่ นิทานเกี่ยวกับสามภรรยา นิทานโกหก

4. แบ่งนิทานตามสารัตถะที่ (Motif index) เป็นการแบ่งเพื่อจัดหมวดหมู่จัดระเบียบของนิทานให้ชัดเจน ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

4.1 ตัวสำคัญในเรื่องนิทานจะต้องแปลกพิสดารกว่าตัวอื่นๆ ในเรื่อง อาจเป็นเทวดา สัตว์ตลาดลึกลับที่มีความแปลกพิเศษออกไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 มีข้อสำคัญหรือสิ่งสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นต้นเหตุให้เรื่องนิทานนั้นเกิดขึ้นและดำเนินไป อาจเป็นสิ่งของ เวทมนตร์คาถา ความเชื่อถือหรือขนบธรรมเนียม

4.3 สารัตถะหนึ่งมีเหตุการณ์เดียว ถ้านิทานเรื่องหนึ่งๆ ประกอบด้วยเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์เท่ากับว่าในนิทานเรื่องนั้นมีหลายสารัตถะ

จากประเภทของนิทานพื้นบ้านดังกล่าวมา สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านสามารถแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่กำหนดว่ายึดเกณฑ์อะไร เช่นตัวละคร เขตพื้นที่ ยุคสมัย เนื้อหา จึงทำให้การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันไปบ้าง

2.4.3 ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตกาล ประคอง นิมมานเหมินท์ (2543: 75-81) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านว่ามีบทบาทในสังคมดังนี้

1. ให้ความเพลิดเพลิน ในประเทศไทยการปณิธานมีทั้ง ในครอบครัว เช่น ปู่ย่า ตายาย หรือพ่อแม่เล่าให้ลูกหลานฟังก่อนนอนหรือยามว่าง การเล่าเมื่อมีการทำงานร่วมกันหรือ ขณะหยุดพักระหว่างเดินทาง การเล่านิทานในโอกาสต่างๆ ที่กล่าวมานี้มีบทบาทให้ความเพลิดเพลิน ทำให้เวลาแห่งภาวะที่จำเจหรืออึดอัดใจล่องไปโดยไม่รู้สึกลับ

2. ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้เด็กและผู้ใหญ่ได้มีโอกาส ใกล้ชิด สนับสนุนกันรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกด้านความจำและการแสดงออกซึ่งนับว่าเป็นผลพลอยได้อีกทางหนึ่งด้วย

3. ให้การศึกษา และเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์ เด็กที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะของมนุษย์ การได้เรียนรู้เกี่ยวกับกับอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละครก็ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องของชีวิตมากขึ้น สามารถจะอดทนและพยายามหาทางเอาชนะเมื่อต้องเผชิญอุปสรรค ในชีวิตจริง ช่วยให้เด็กรู้จักใช้จินตนาการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์

4. ปลูกฝังจริยธรรมและรักษาบรรทัดฐานของสังคม นิทานนอกเหนือจากให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่านิทานพื้นบ้านหลายเรื่องมีคุณค่าในการปลูกฝังจริยธรรมและรักษาบรรทัดฐานของสังคมด้วย

โชติ ศรีสุวรรณ (2546: 23-25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านไว้ดังต่อไปนี้

1. นิทานพื้นบ้านให้ข้อคิด คุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม ที่เน้นสิ่งใดควรประพฤติ และสิ่งใดไม่ควรประพฤติ

2. เกิดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามให้กับสังคมไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ การให้บั้งไฟ แหล่งนางแมวขอฝน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากความเชื่ออันเนื่องมาจากนิทานพื้นบ้านทั้งสิ้น

3. นิทานพื้นบ้านทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เกิดความรักความอบอุ่น มีความเข้าใจในสังคมใกล้ตัวและสังคมไกล ตัวรู้ขนบธรรมเนียมตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

4. นิทานพื้นบ้านสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษา เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ช่วยให้เข้าใจศิลปะการใช้ภาษา ความรอบรู้ การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน

วิเชียร เกษประทุม (2546: 9-10) ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านว่ามีความสำคัญหลายประการดังนี้

1. นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและ ช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย การเล่านิทานจะเล่าสู่กันฟังในครอบครัว เช่น ปู่ย่าตายาย หรือพ่อแม่เล่าให้ลูกหลานฟังยามว่าง หรือก่อนนอน หรือเล่าขณะที่ผู้คนได้มารวมกลุ่มประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น การเล่านิทานในโอกาสต่างๆ ดังที่กล่าวมาทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดในการทำงาน

2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลขี้บ่นชอบดุด่า น่าเบื่อหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทาน

ที่สนุกๆ ก็จะช่วยทำให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัวหรือเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ลงผู้ใหญ่และเด็กก็จะมี ความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิต จิตใจแบบมนุษย์ เด็กได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้เรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรค ต่างๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องของชีวิตมากขึ้น สามารถอดทน และพยายามหาทางเอาชนะเมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตจริง นอกจากนี้นิทานที่มี เรื่องของนางฟ้า แม่มด อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ยังมีคุณค่าในการเสริมสร้างจินตนาการ ของเด็ก กล่าวได้ว่านิทานช่วยให้เด็กรู้จักโลกรู้จักชีวิตจริงอย่างที่ เป็นจริง และยังช่วยให้รู้จักใช้ จินตนาการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์

4. นิทานให้ความคิดและคติเตือนใจ นิทานไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แก่ผู้ฟังเท่านั้น นิทานจำนวนมากโดยเฉพาะนิทานคติจะให้ความคิดในแง่ใดแง่หนึ่ง เป็นการช่วย ปลุกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สั่งสมพึงประสงค์ผู้ฟัง เช่น ให้ซื่อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน ให้ขยันขันแข็ง ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสอนนิทานนั้นผู้เล่าจะแฝงข้อคิดไว้ในเรื่อง จึงทำให้คล้ายกับว่าฟังไม่ได้ถูกสอนโดยตรง นิทานไม่ใช่ให้ข้อคิดแต่เฉพาะเด็ก นิทานหลายเรื่องให้ ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ในด้านความประพฤติปฏิบัติชอบอยู่ในระเบียบอันดีงามของสังคม นิทาน ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของสังคม

5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของ สังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะ ปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรือผู้อ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่างๆ เหล่านั้น ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ อย่างแท้จริง

จากที่นักจิตวิทยาได้อธิบายถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน สรุปได้ว่านิทาน พื้นบ้านเป็นแหล่งรวมความคิดจินตนาการที่สอดแทรกด้วยคติธรรมวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ต่างๆ ในท้องถิ่น นับว่ามีคุณค่าและเป็นประโยชน์ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำนิทาน พื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อเสริมประสบการณ์ในระดับชั้นอนุบาล เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็ก ประถมวัยที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาของเด็กดั่งที่กัลยาณิม จิตต์ (2545: 39) ได้สรุปความสำคัญไว้ดังนี้

พัฒนาการทางร่างกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะเลียนแบบการปฏิบัติตัวตาม ตัวละครเอกมีสาระที่ได้จากนิทานเพราะเด็กเป็นคนกล้า คนเก่ง มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกตาม ตัวละครหรือเนื้อเรื่องในนิทาน เช่น นิทานเรื่องลูกหมีปวดฟัน จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของ การรักษาฟัน เนื้อหาสาระของนิทานจะเป็นเครื่องช่วยเสริมความมั่นใจให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม ก่อให้เกิด ผลดีต่อพัฒนาการทางกายของเด็กเป็นอย่างดี

พัฒนาการทางอารมณ์ ในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีอารมณ์สงบเยือกเย็น ช่วงความสนใจยาวนานขึ้น มีความสำรวม ใจจิตใจจดจ่อต่อเนื้อหาในนิทาน พร้อมที่จะสร้างจินตนาการของตนเอง เป็นผลให้กล้าคิดกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง เกิดความ มั่นใจ รวมทั้งจะเจอสิ่งที่ตัวเองขาดทำให้เกิดผลดีทางอารมณ์

พัฒนาการทางสังคม รูปแบบของการเล่านิทานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟัง ซึ่งจะแสดงออกมาทั้งน้ำเสียงลีลาท่าทางที่เป็นกันเอง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่สนุกสนานผสมผสานกับความรู้ ศีลธรรมจรรยาขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มีความพร้อมในการคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่นๆ รู้จักกันรวมกลุ่ม เกิดความสนิทสนมระหว่างผู้ฟังด้วยกันและระหว่างผู้ฟังกับผู้เล่า รู้จักการรอคอย รู้มารยาทในสังคมที่ควรปฏิบัติ จึงถือว่านิทานช่วยสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างดี

พัฒนาการทางสติปัญญา นิทานเป็นสิ่งเสริมสร้างสติปัญญาได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้ฟังจะต้องจับใจความสำคัญของเรื่อง มีทักษะในการใช้ภาษาไทยโดยใช้เรื่องที่เล่าเป็นต้นแบบรู้จักเรียบเรียงให้คำในการโต้ตอบระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง เพิ่มพูนคำศัพท์และขยายประสบการณ์ของตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุป ได้ว่านิทานไม่ว่าจะเป็นนิทานประเภทใดๆ ต่างมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างมาก การเล่านิทานให้เด็กฟังเสมอๆ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และภาษาของเด็ก ขยายประสบการณ์ทางภาษา จุดประกายจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลให้เด็กสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณค่าในสังคมต่อไป

2.4.4 แนวทางการใช้นิทานพื้นเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการเล่านิทานเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กนั้นการให้ทานให้ได้ดีเป็นเรื่องที่ยากพอคุณสมควรถูผู้เล่าจึงควรรหาแนวทางเทคนิควิธีที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจได้ตลอดตั้งนี้ ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2533: 104) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรทำความเข้าใจกับนิทานเรื่องที่จะเล่าเสียก่อน
2. เลือกทางที่ง่าย ๆ
3. ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นเต้น
4. หลีกเลี่ยงการบรรยายและคำอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. ใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ช้า ชัดเจน มีหนักเบา
6. จับเวลาให้ดี เว้นต่างจังหวัดตามอารมณ์ของเรื่อง
7. เวลาเล่าให้เป็นกันเอง ให้ความรักความสนิทสนมอย่างจริงใจ
8. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะความสนใจของเด็ก ประมาณ

15-20 นาที

9. มีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือภาพอ่อนจะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นจนขาดความสนุก
11. จัดบรรยากาศในห้องให้เหมาะสม
12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไป
13. คณะเราอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าทางตามเนื้อเรื่องแต่ไม่ควรให้บ่อยนัก
14. สายตาของผู้เล่าจะต้องกวาดมองเด็กทุกคน

15. หลังจากเล่านิทานจบควรเปิดโอกาสถามและวิพากษ์วิจารณ์
 สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (2542 : 25-27) ได้อธิบายและสรุปแนวทางการใช้นิทาน
 สำหรับเด็กดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับเนื้อหาเรื่องนิทานที่จะเล่าเสียก่อน โดยจินตนาการ
 ออกมาเป็นภาพ อ่านเรื่องซ้ำๆ เพื่อจัดเพื่อจับใจความตัวละครและเหตุการณ์ทุกอย่าง ปิดหนังสือคิด
 ย้อนเรื่องออกมาเป็นภาพและอ่านเรื่องทบทวนอีกครั้ง เพื่อเก็บภาษาสละสลวยไปใช้ให้เหมาะสม
 กับเรื่อง

2. การเลือกทำพื้นเป็นคำที่ง่าย ๆ ที่เด็กฟังหรือนึกออกเป็นภาพใน
 จินตนาการได้

3. เมื่อในท้องเรื่องมีตัวละครคู่กัน ให้ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นตันทันกว่า
 4. เริ่มต้นเรื่องให้ดีเพื่อเรียกร้องความสนใจหลีกเลี่ยงการบรรยายและการ
 อธิบายที่ไม่จำเป็น

5. การเล่าเรื่องควรใช้เสียงแบบสนทนาการเธอ ช้าชัดเจนมีแบบเบาๆแต่ไม่
 มีเอ้ออาซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก

6. ขณะเล่านิทานควรจัดเวลา เว้นจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง เช่น ขาดใน
 เรื่องมีสิ่งเร้าใจที่พูดให้เร็วขึ้น ทำท่าจริงจัง เมื่อถึงบทแปลกใจหรือตกตะลึงควรทอดระยะจะทำให้ผู้ฟัง
 คล้อยตามได้ดีที่สุด

7. นิทานที่นำมาเล่าให้เลี้ยงให้ยาวพอๆ กับระยะความสนใจของเด็กคือ
 ประมาณ 15- 20 นาที

8. เวลาเราต้องพยายามเป็นกันเองให้มากที่สุด ให้ความรักความสนิทสนมกับ
 เด็กอย่างจริงจัง

9. เวลาเล่าควรจะมีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือภาพ หุ่น หรือสื่อการ
 สอนอื่นๆจะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น

10. เวลาเล่าอย่าเรื่องให้สั้นจึงเกินไปจนขาดความสนุก เพราะจะทำให้เด็กไม่เรื่อง

11. จัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะสม เช่น อาจนั่งเส้ากับที่หรือเทศหุ่นประกอบ

12. ขณะที่เล่าอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น การแสดงท่าทาง
 ดั้งคิในเรื่องแต่ไม่ควรจะให้บ่อยนัก

13. ขณะที่เล่านิทาน สายตาของครูจะต้องมองขวาดูเด็กให้ได้ทุกคน อาจนั่งเป็นครึ่ง
 วงกลมหรือนั่งกับพื้นก็ได้ในเวลาเด็กฟังนิทาน

14. ขณะที่กำลังเล่านิทาน ถ้ามีเด็กพูดในทางขัดจังหวะ ครูควรบอกให้รอจนกว่าจะ
 จบเรื่อง บางครั้งอาจให้เด็กขัดจังหวะได้เป็นบางครั้งบางคราว

15. หลังจากการเล่านิทานควรเปิดโอกาสให้เด็กหอมและวิพากษ์วิจารณ์

16. หลังจากการเล่านิทาน อาจให้เด็กแข่งขันกันตั้งชื่อเรื่อง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้
 เด็กได้ติดตามและเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่ครูได้เล่ามาแล้ว

17. ถ้านิทานเรื่องยาว ครูอาจเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้เพื่อเป็นการเร้าให้เด็กอยากมา
 โรงเรียนไม่ขาดเรียนเพื่อมาฟังนิทานต่อจนจบเรื่อง

จากการศึกษาแนวทาง วิธีการ เทคนิคการเล่านิทานให้ประสบความสำเร็จ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยใช้นิทานพื้นบ้านก็อาจมีมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การฝึกฝนและฝึกปฏิบัติหาวิธีการเล่านิทานให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน โดยมีหลักสำคัญคือเมื่อเตรียมเด็กให้สงบแล้วสามารถดำเนินเรื่องให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานไปกับเนื้อเรื่องและสรุปเรื่องให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ แสดงความคิดเห็นหรือข้อคิดจากการฟังนิทานเรื่องนั้นๆ ได้ ซึ่งการดำเนินซึ่งการนำนิทานพื้นบ้านมาใช้เสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก ควรเลือกนิทานโดยคำนึงถึงเนื้อเรื่องที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความสนใจของเด็ก นิทานพื้นบ้านที่นำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กประถมวัยจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางภาษา เกิดความคิดจินตนาการที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นิทานพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอดให้เด็กรุ่นหลังได้รู้จัก และหาแนวทางส่งเสริมให้เด็กสนใจเรียนรู้นิทานพื้นบ้านซึ่งนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาเรียนรู้โลกที่เป็นธรรมชาติ กระตุ้นความคิดจินตนาการของเด็ก แต่เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็กยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานโดยทั่วไปไว้ ดังนี้

สุมิตา ซาตานันท์ (2541) โดยศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กประถมวัยโดยใช้สื่อประสมกลุ่มตัวอย่างคือเด็กประถมวัยอายุระหว่างสี่ถึงห้าปีชั้นอนุบาลปีที่หนึ่งภาคเรียนที่สองปีการศึกษา 2540 โรงเรียนอนุบาลลำปางสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางจำนวน 15 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดประสบการณ์สำหรับพัฒนาความพร้อมทางภาษา แบบสังเกตความพร้อมทางภาษา แบบทดสอบวัดความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยระดับชั้นอนุบาล ดำเนินการทดสอบกับมิงก็งเป็นเวลาแปดสัปดาห์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่าเด็กประถมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางภาษาโดยใช้สื่อประสมมีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มธุรส ศรีสุเมธากุล (2543) ได้ศึกษาผลการสอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำและหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 28 คนและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 28 คนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายกสำนักงานคณะกรรมการระดมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บัตรคำภาษาไทย บัตรคำหรือยาภาษาไทย หนังสือนิทานภาพ หนึ่งการทดลองเป็นเวลาสี่สัปดาห์วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอนุบาลปีที่ 1 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านทำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำและหนังสือนิทานภาพมีคะแนนการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนนการอ่านคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนการอ่านคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 จึงสรุปได้ว่า การ

สอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำ ใช้หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน สามารถพัฒนาการอ่านของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประไพ แสงดา (2544) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิงอายุ 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรม แบบบันทึกคะแนน ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละสี่วัน วันละ 30 นาที ใช้การทดสอบค่าทีในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องมีความสามารถด้านการเขียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเล่านิทานไม่จบเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กิติมา บุญยศ (2545) ได้ศึกษาผลการสอนภาษาแบบองค์รวมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนโดยใช้นิทาน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 21 คน และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 21 คนรวมทั้งสิ้น 42 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ นิทานแบบทดสอบแผนการวิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่มเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง การพูด ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความสามารถในด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง และความสามารถในด้านการเขียนอยู่ในระดับต่ำ และปานกลาง นักเรียนใช้ในบางปีที่ 3 มีความสามารถในด้านการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง และสูง และความสามารถในการในการเขียนอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง นักเรียนทั้งสองระดับชั้นมีระดับความสามารถในการอ่านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กระจกเงา ในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2560 จำนวนนักเรียน 13 คน

3.2 แผนแบบการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ จำนวน 13 คน

3.3 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการทดลองที่มีการทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม ดังแสดงได้ดังนี้

01 x 02

เมื่อ x แทน การสอนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

01 แทน คะแนนสอบก่อนเรียน

02 แทน คะแนนสอบหลังเรียน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเครื่องมือ 2 ประเภทดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1.1 แผนการจัดกิจกรรม

1.2 นิทานพื้นบ้าน เรื่อง กระจกเงาและภาพประกอบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบความสามารถในด้านารพูด

2.2 การบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ จำนวน 5 ข้อ

2.3. การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ จำนวน 5 ข้อ

4.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

3.5.1. ลักษณะเครื่องมือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน และภาพประกอบ แผนการจัดประสบการณ์และแบบทดสอบวัดความสามารถทาง ภาษา สำหรับเด็กปฐมวัย

นิทานพื้นบ้านและภาพประกอบ ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน เป็นนิทานพื้นบ้าน เกี่ยวกับสัตว์ และนิทานอธิบายเหตุ จำนวน 1 เรื่อง

นิทานเกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ กระจอกเจาะมะพร้าว

ลักษณะของภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน ประกอบด้วยภาพปก ภาพเริ่มเรื่อง ภาพกลางเรื่อง และภาพจบเรื่อง เป็นแผ่นภาพวาดระบายสี ขนาด 11 x 14 นิ้ว ใช้สำหรับ ประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง คือ การเกริ่นนำ การเริ่มเรื่อง การเล่าเรื่อง และการสรุปเรื่อง เพื่อสร้างความสนใจของเด็กและกระตุ้นให้เด็กอยากติดตามเรื่องราวต่อไปจนจบ ภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน มีดังนี้

1. ภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว จำนวน 5 แผ่น

แผนการจัดประสบการณ์

2. ลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ มีดังนี้

2.1 แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ จำนวน 5 แผ่น ใช้เวลาสอนแผนละ 15 นาที เนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 1 เรื่อง

2.2 แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ด้วยเนื้อหาและนิทานและแบบฝึกทักษะที่ใช้ฝึกเมื่อจบเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน

3.5.2. ส่วนประกอบของแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์สำคัญที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จุดประสงค์การเรียนรู้ ในแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยทั้งในด้าน การพูด ดังนั้นจุดประสงค์ การเรียนรู้จึงสัมพันธ์กับประสบการณ์สำคัญ เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใน ด้านทักษะภาษาสามารถใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นได้

2. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สารการเรียนรู้กำหนด เป็น 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้

2.1 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของบุคคลต่างๆที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกัน สำหรับประสบการณ์สำคัญที่สัมพันธ์กับแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาในด้านการคิด การใช้ภาษาของเด็กปฐมวัย

2.2 สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองได้ ให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยคำนึงถึงประสบการณ์สำคัญและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

- ก. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
- ข. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
- ค. ธรรมชาติรอบตัว
- ง. สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก

สาระที่ควรเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้ทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยธรรมชาติรอบตัว ซึ่งเด็กควรจะได้รู้จักสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดแนวคิดในด้านธรรมชาติรอบตัว ซึ่งมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต การปรับตัว การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2.3 วิธีดำเนินกิจกรรม

- ขั้นนำ เป็นการนำเด็กให้เกิดความพร้อมสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นสอน เป็นการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตามแผน
- ขั้นสรุป เป็นการสรุปเรื่องราวจากประสบการณ์ที่ได้รับโดยเด็ก

และครูร่วมกันสรุป

2.4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และเพิ่มพูนทักษะทางด้านต่างๆให้แก่เด็กปฐมวัย

2.5 การประเมินผล

การประเมินผลใช้วิธีการประเมินด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็กเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็ก

3.5.2 การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (อายุ 4-5 ปี) และตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์
3. ศึกษาเนื้อหาและกิจกรรมในนิทานพื้นบ้านที่ควรจัดให้กับเด็กปฐมวัย
4. สร้างแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 15 นาที
5. นำแผนการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับเด็ก ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลลาดโพธิ์ จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องเพื่อใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.5.3. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาในด้าน การพูด

1. ศึกษาแบบฝึกความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ
2. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาในด้านการพูด มีรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด
 - การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ จำนวน 5 ข้อ
 - การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ จำนวน 5 ข้อ
 - นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและสอดคล้องเหมาะสมกับวัย-
 - แก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ทดลองจริงต่อไป

3.5.4 การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนดำเนินการทดลอง
 - ชี้แจงวัตถุประสงค์การทดลอง ก่อนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด เพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบกับคะแนนที่วัดได้จากการทดสอบหลังการจัดประสบการณ์
2. ขั้นดำเนินการทดลอง
 - ดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ จำนวน 5 แผน โดยสอนวัน 1 แผน แผนละ 15 นาที เป็นระยะเวลา 5 วัน ดังแสดงในตารางที่ 1

วัน/เดือน/ปี	เวลาดำเนินการทดลอง 09.00 - 09.15 น.	เรื่อง (กระรอกเจาะมะพร้าว)
3 กรกฎาคม 2560	แผนการสอนที่1	- เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับกระรอก
4 กรกฎาคม 2560	แผนการสอนที่2	- รูปร่างลักษณะของกระรอก
5 กรกฎาคม 2560	แผนการสอนที่3	- อาหารของกระรอก
6 กรกฎาคม 2560	แผนการสอนที่4	- ธรรมชาติความเป็นอยู่ของ กระรอก
7 กรกฎาคม 2560	แผนการสอนที่5	- ประโยชน์และโทษของกระรอก

ตารางที่ 1 แสดงวันและเวลาในการสอนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์

3. ชั้นหลังดำเนินการทดลอง

หลังจากจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรม โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สิ้นสุดแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความสามารถทางภาษาในด้านการพูด โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาชุดเดิมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

3.6 เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องนานาสัตว์โลก สารที่ควรเรียนรู้ : ธรรมชาติรอบตัว ชั้นอนุบาลปีที่1ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2560

3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัย 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 15 นาที โดยทดลองในช่วงเช้า 09.00 - 09.15 น. ในวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ด้วยการเปรียบเทียบคะแนน และคะแนนก้าวหน้า
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ด้วยการเปรียบเทียบคะแนน กับคะแนนเกณฑ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ โดยใช้นิทาน ในครั้งนี้มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูด โดยใช้นิทาน เรื่องกระรอกเจาะ มะพร้าว ระหว่างหลังจัดกิจกรรมและก่อนจัดกิจกรรม

ที่	1.การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ					คะแนน (15)	ร้อยละ
	1.ต้นมะพร้าว คะแนน(3)	2.ลูกมะพร้าว คะแนน(3)	3.ลำคลอง คะแนน(3)	4.กระรอก คะแนน(3)	5.รัง กระรอก คะแนน(3)		
1	3	1	3	2	1	10	66.70
2	1	2	3	2	1	9	60.00
3	1	1	1	1	2	5	33.30
4	1	1	2	1	1	6	40.00
5	1	1	2	1	1	6	40.00
6	1	1	2	1	1	6	40.00
7	1	1	2	2	1	7	46.60
8	1	1	2	2	1	7	46.60
9	1	1	2	1	1	6	40.00
10	1	1	2	2	1	7	46.60
11	1	2	2	2	1	8	53.30
12	1	2	2	1	1	7	46.60
13	1	2	2	1	1	7	46.60
- x	1.15	1.30	1.84	1.46	1.07	6	43.56
SD.	1.31	1.40	2.16	2.56	1.32	7.39	49.2

จากตารางที่ 2 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีแนวความสามารถด้านการพูดก่อนจากได้รับประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 6 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 43.56 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านได้แก่ การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ 1.ต้นมะพร้าว มีของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.15 2.ลูกมะพร้าว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.30 3.ลำคลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.84 4.กระรอก ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.46 5.รังกระรอก ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.07

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่1 ก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทาน

ที่	2.พูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ					คะแนน (15)	ร้อยละ
	1.กระรอกกินมะพร้าวคะแนน(3)	2.กระรอกนอนคะแนน(3)	3.ต้นมะพร้าวอยู่ใกล้คลองคะแนน(3)	4.กระรอกปีนต้นมะพร้าวคะแนน(3)	5.กระรอกตีมันูคะแนน(3)		
1	1	1	2	2	2	8	53.3
2	1	1	1	2	2	7	46.7
3	2	2	1	1	1	7	46.7
4	1	1	2	2	1	7	46.7
5	1	1	2	2	2	8	53.3
6	2	1	2	2	2	9	60
7	2	1	1	3	2	9	60
8	2	1	2	3	1	9	60
9	2	2	2	3	2	11	73.3
10	1	2	1	2	1	7	46.7
11	3	1	1	3	2	10	66.7
12	1	2	1	2	1	7	46.7
13	3	2	1	3	1	10	66.7
- x	1.69	1.30	1.53	2.30	1.53	7.26	55.9
SD.	1.91	1.52	1.60	2.47	1.54	9.26	97.7

จากตารางที่ 3 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีแนวความสามารถด้านการพูดก่อนจากได้รับประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 7.26 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.90 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านได้แก่ 2.พูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ 1.กระรอกกินมะพร้าว มีของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.69 2.กระรอกนอน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.30 3.ต้นมะพร้าวอยู่ใกล้คลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.53 4. กระรอกปีนต้นมะพร้าวค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 2.30 5.กระรอกดื่ม น้ำ ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ 1.53

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทาน

ที่	1.การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ					คะแนน (15)	ร้อยละ
	1.ต้นมะพร้าว คะแนน(3)	2.ลูกมะพร้าว คะแนน(3)	3.ลำคลอง คะแนน(3)	4.กระรอก คะแนน(3)	5.รังกระรอก คะแนน(3)		
1	3	2	3	3	3	14	93.3
2	3	2	3	3	3	14	93.3
3	3	2	3	3	3	14	93.3
4	2	2	3	3	2	12	80
5	3	2	3	3	3	14	93.3
6	3	2	3	3	3	14	93.3
7	3	1	3	3	2	12	80
8	3	2	3	3	2	13	86.66
9	3	2	3	3	2	13	86.66
10	3	2	3	3	2	13	86.66
11	3	2	3	3	3	14	93.3
12	3	3	3	3	2	14	93.3
13	3	2	3	3	2	13	80
- x	2.9	2	3	3	2.4	11.6	88.38
SD.	3	2.1	3	3	2.6	13.7	92.21

จากตารางที่ 4 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีแนวความสามารถด้านการพูด หลังจากได้รับประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 11.6 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 88.38 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านได้แก่ การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ 1.ต้นมะพร้าว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2.9 2.ลูกมะพร้าว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2 3.ลำคลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 3 4.กระรอก ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 3 5.รังกระรอก ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2.4

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถด้านการพูดของ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทาน

ที่	2.พูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ					คะแนน (15)	ร้อยละ
	1.กระรอกกินมะพร้าว คะแนน(3)	2.ลูกมะพร้าว คะแนน(3)	3.ต้นมะพร้าวอยู่ใกล้คลอง คะแนน(3)	4.กระรอกปีนต้นมะพร้าว คะแนน(3)	5.กระรอกตีมันูกะแนน (3)		
1	3	3	3	3	3	15	100
2	3	3	3	3	2	14	93
3	2	3	3	3	3	15	100
4	3	3	3	3	3	15	100
5	2	3	3	3	3	14	93
6	3	3	3	3	3	15	100
7	3	3	3	3	3	15	100
8	3	3	3	3	2	14	93
9	3	3	3	3	3	15	100
10	3	3	2	3	2	13	86
11	3	3	2	2	3	13	86
12	3	3	3	3	2	14	93
13	3	3	3	3	2	14	93
- x	3	3	2.76	2.92	2.53	11.26	95.2
SD.	3	3.1	2.9	3	2.57	14.2	98.88

จากตารางที่ 5 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีแนวความสามารถด้านการพูด หลังจากได้รับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 11.26 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 98.88 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านได้แก่ 2.พูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ 1.กระรอกเจาะมะพร้าว ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังจัดกิจกรรม 3 2.กระรอกนอน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดกิจกรรม 3 3.ต้นมะพร้าวอยู่ใกล้ลำคลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2.76 4.กระรอกปีนต้นมะพร้าว ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2.92 5.กระรอกดื่ม น้ำ ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ 2.53

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการพูดบอกชื่อสิ่งของต่างๆจากภาพโดยใช้กิจกรรมการเล่นทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้าน เรื่องกระรอกเจาะมะพร้าว

การทดลอง	n	\bar{x}	S.D.
1.ความสามารถด้านการพูด บอกชื่อสิ่งของต่างๆจากภาพโดยใช้กิจกรรมนิทาน			
ก่อนจัดกิจกรรม	13	43.56	49.2
หลังจัดกิจกรรม	13	88.3	92.2

จากตารางที่ 6 พบว่าการใช้กิจกรรมนิทานสูงกว่าก่อนเรียน ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมของกลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.87 และ 86.66 ตามลำดับ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 49.2 และ 92.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบการความสามารถทางการพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ โดยใช้กิจกรรมการเล่นทาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้าน เรื่องกระรอกเจาะมะพร้าว

การทดลอง	n	\bar{x}	S.D.
2.พูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพโดยใช้กิจกรรมนิทาน			
ก่อนจัดกิจกรรม	13	55.9	97,7
หลังจัดกิจกรรม	13	95.2	98.88

จากตารางที่ 7 พบว่า การใช้กิจกรรมการเล่านิทานสูงกว่าก่อนเรียน ค่าเฉลี่ยคะแนนทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองเท่ากับ 55.9 และ 95.2 ตามลำดับ ค่า S.D. เท่ากับ 97.7 และ 98.88 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถด้านการพูดของนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยการใช้สื่อนิทานพื้นบ้าน เรื่อง กระจกเงาพะรุ้ง

จากการวิจัย ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดบอกชื่อสิ่งของต่างๆ จากภาพ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ ก่อนและหลังจัดกิจกรรมโดยการใช้นิทาน เรื่อง กระจกเงาพะรุ้ง พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เท่ากับ 43.6 และ 88.3 ตามลำดับ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เท่ากับ 49.2 และ 92.2 ตามลำดับ

จากการวิจัย ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดเล่าเรื่องให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดโพธิ์ ก่อนและหลังจัดกิจกรรมโดยการใช้นิทาน เรื่อง กระจกเงาพะรุ้ง พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เท่ากับ 55.9 และ 95.2 ตามลำดับ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เท่ากับ 97.7 และ 98.9 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกับการจัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้าง “นิทาน” สำหรับการพัฒนา จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง ประกอบการทำกิจกรรมอื่น เพื่อดูผลการเรียนรู้ของเด็ก

บรรณานุกรม

- กระณีการ์ พวงเกษม. (2534). การสอนเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). สอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. _____ . (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ. _____ . (2546ก). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ. _____ . (2546ข). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ. _____ . (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กัลยา นิมจิตติ. (2545). การศึกษารูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาล วัฒนาทอง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กานต์ รัตนพันธุ์. (2532). การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ได้ ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติมา บุญยศ. (2545). การสอนภาษาแบบองค์รวมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างจาก Lodo, R. (1964). Language teaching: A scientific approach. New York: McGraw-Hill.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน3-5ขวบ. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- คณะกรรมการงานวิจัยและพัฒนาอนุบาลศึกษาฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนขององค์กรสังคมลพทล กรุงเทพฯ. (2543). อนุบาลแห่งความรัก. กรุงเทพฯ: สุชาติการพิมพ์.
- จิตรารักษ์ เตมียกุล. (2531). การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทาน ของเด็กปฐมวัยโดย การใช้รูปภาพและหุ่นมือประกอบ. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

จิระภาส กัญฉิยาภรณ์. (2532). วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. ปรียญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านการพูด บอกชื่อสิ่งของต่างๆจากภาพโดยใช้กิจกรรมนิทาน คะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

เลขที่	คะแนนหลังเรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนก้าวหน้า
1	14	10	4
2	14	9	5
3	14	5	9
4	12	6	6
5	14	6	8
6	14	6	8
7	12	7	5
8	13	7	6
9	13	6	7
10	13	7	6
11	14	8	6
12	14	7	7
13	13	7	6
รวม	174	91	83
เฉลี่ย	89.23	46.66	42.56

ตารางที่ 2 ความสามารถด้านการพูด การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพโดยใช้
กิจกรรมนิทาน คะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนชั้นอนุบาล
ปีที่ 1

เลขที่	คะแนนหลังเรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนก้าวหน้า
1	14	8	6
2	13	7	6
3	13	7	6
4	10	7	3
5	13	8	5
6	13	9	4
7	14	9	5
8	14	8	6
9	14	11	3
10	13	7	6
11	13	9	4
12	12	7	5
13	13	10	3
รวม	169	107	62
เฉลี่ย	86.66	54.87	31.79

ตารางที่ 3 แบบบันทึกผลคะแนนการทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์ - หลังการจัดประสบการณ์

ที่	รายการปฏิบัติ				รวมคะแนน(เฉลี่ย)	
	พูดบอกชื่อภาพ		พูดเล่าเรื่องราว			
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน(เฉลี่ย)	หลัง(เฉลี่ย)
1	10	14	8	14	9	14
2	9	14	7	13	8	13.5
3	5	14	7	13	6	13.5
4	6	12	7	10	6.5	11
5	6	14	8	13	7	13.5
6	6	14	9	13	6.5	13.5
7	7	12	9	14	8	13
8	7	13	8	14	7.5	13.5
9	6	13	11	14	8.5	13.5
10	7	13	7	13	7	13
11	8	14	9	13	8.5	13.5
12	7	14	7	12	7	13
13	7	13	10	13	8.5	13
รวม	91	174	107	169	98	171.5

ภาพผนวก ข

แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการทดสอบภาคปฏิบัติก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมการพูด
(การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ)

วัน.....ที่.....เดือน.....ปี.....

ที่	ชื่อ	พฤติกรรมที่ประเมิน															รวม คะแนน	สรุป				
		1.ต้น มะพร้าว			2.ลูก มะพร้าว			3.ลำ คลอง			4. กระรอก			5.รัง กระรอก								
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3						
1	ด.ญ.กนกกรดา ทศน์ไพโร																					
2	ด.ญ.จรินญาณ สำราญรัมย์																					
3	ด.ญ.เพียงขวัญ กิติพันธ์																					
4	ด.ญ.มิตรลลิตี พิงไธสง																					
5	ด.ญ.ปวิษฐา กองศรี																					
6	ด.ญ.พิลาภรณ์ พาราศรี																					
7	ด.ญ.ขวัญหทัย ่องรัมย์																					
8	ด.ญ.ณัฐนิช พลคำมาก																					
9	ด.ญ.กฤติยา เสน่ห์รัมย์																					
10	ด.ญ.พิชญา อุดมมาลา																					
11	ด.ช.ธนภัทร จันทร์พวง																					
12	ด.ช.ณัฐพล ฐรานุช																					
13	ด.ช.จิตติพัฒน์ สำราญรัมย์																					

เกณฑ์การประเมินการพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ

ระดับคะแนน

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

แบบบันทึกพฤติกรรมทดสอบภาคปฏิบัติก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมการพูด
(การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพในนิทาน)

วันที่.....ที่.....เดือน.....ปี.....

ที่	ชื่อ	พฤติกรรมที่ประเมิน															สรุป		
		1.กระรอกกินมะพร้าว			2.กระรอกนอน			3.ต้นมะพร้าวอยู่ใกล้คลอง			4.กระรอกปีนมะพร้าว			5.กระรอกตีมันู				รวมคะแนน	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			
1	ด.ญ.กนกธดา ทศน์ไพโร																		
2	ด.ญ.จรีณญาณ สำราญรัมย์																		
3	ด.ญ.เพียงขวัญ กิติพันธ์																		
4	ด.ญ.มิตรลิตี พิงไธสง																		
5	ด.ญ.ปวีชญา กองศรี																		
6	ด.ญ.พิลาภรณ์ พาราศรี																		
7	ด.ญ.ขวัญหทัย ออรัมย์																		
8	ด.ญ.ณัฐนิช พลคำมาก																		
9	ด.ญ.กฤติยา เสน่ห์รัมย์																		
10	ด.ญ.พิชญา อุดมมาลา																		
11	ด.ช.ธนภัทร จันทร์พวง																		
12	ด.ช.ณัฐพล อูรานูช																		
13	ด.ช.จิตติพัฒน์ สำราญรัมย์																		

เกณฑ์การประเมินการพูดเล่าเรื่อง ให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ

ระดับคะแนน

- 1 หมายถึงไม่สามารถเล่าเรื่องได้
- 2 หมายถึงเล่าเรื่องได้โดยครูชี้แนะ หรือเล่าได้แต่ไม่ตรงประเด็น
- 3 หมายถึงเล่าเรื่องได้สอดคล้องตรงประเด็นด้วยตนเอง

ภาคผนวก ค

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านการพูด บอกชื่อสิ่งของต่างๆจากภาพโดยใช้กิจกรรมนิทาน คะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

เลขที่	คะแนนหลังเรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนก้าวหน้า
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
รวม			
เฉลี่ย			

ตารางที่ 2 ความสามารถด้านการพูด การพูดเล่าเรื่องจากภาพโดยใช้กิจกรรมนิทาน คะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

เลขที่	คะแนนหลังเรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนก้าวหน้า
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
รวม			
เฉลี่ย			

แบบบันทึกผลคะแนนการทดสอบ
ก่อนการจัดประสบการณ์ - หลังการจัดประสบการณ์

ที่	รายการปฏิบัติ				รวมคะแนน(เฉลี่ย)	
	พูดบอกชื่อภาพ		พูดเล่าเรื่อง			
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน(เฉลี่ย)	หลัง(เฉลี่ย)
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
รวม						

ภาคผนวก ง

แผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดกิจกรรมประกอบการใช้นิทาน

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 3 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

สาระการจัดประสบการณ์ : ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ : นานาสัตว์โลก นิทานเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ชั้นอนุบาล 1 เวลา 15 นาที

หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย : ลักษณะทั่วไปของกระรอก

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.เล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพในนิทานพื้นบ้านได้
- 2.ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานพื้นบ้านได้

สาระการเรียนรู้

1.สาระที่ควรเรียนรู้

- เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับกระรอก
- ความสามัคคี

2.ประสบการณ์สำคัญ

การใช้ภาษา

- การฟังเรื่องราวนิทาน
- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด

คุณธรรม จริยธรรม

- ความพยายาม ความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเป็นหมู่คณะยอมทำให้สิ่งต่างๆ ผ่านพ้นอุปสรรค และประสบผลสำเร็จ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ชั้นนำ

1. ครูนำเด็กร้องเพลง "กระรอก" และทำท่าทางประกอบเพลงตาม

จินตนาการ

ชั้นสอน

- 2.ครูแนะนำนิทานพื้นบ้านที่จะเล่า โดยให้เด็กดูภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับภาพโดยใช้คำถาม

- ในภาพมีสัตว์อะไรบ้าง
- เด็กๆเคยเห็นสัตว์ในภาพบ้างหรือไม่
- เคยเห็นที่ไหน

3. ครูบอกชื่อเรื่องให้นักเรียนทราบ และให้เด็กอ่านชื่อเรื่องจากภาพปกตามครู
4. ครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว โดยใช้ภาพประกอบการเล่า ภาพเริ่มเรื่อง ภาพกลางเรื่อง และภาพจบเรื่อง
5. เมื่อครูเล่านิทานจบ ครูสนทนาซักถามเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานพื้นบ้าน ขั้นสรุป
6. เด็กและครูร่วมกันบอกข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เพลง " กระจอกเจาะมะพร้าว "
2. แผ่นภาพประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว

การประเมินผล

1. การสังเกต
 - 1.1 พฤติกรรม ความสนใจในการฟัง
 - 1.2 การพูดเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพในนิทานพื้นบ้าน
 - 1.3 การแสดงท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ
2. การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานพื้นบ้าน

เพลง กระรอกเจาะมะพร้าว
(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

กระรอก กระรอก กระรอก
ไอ้ไอ้มันกระโดดว่องไว (ซู่) มันไต่ขึ้นต้นมะพร้าว(ซู่) โอลันลา โอลันลา (ซ้า)

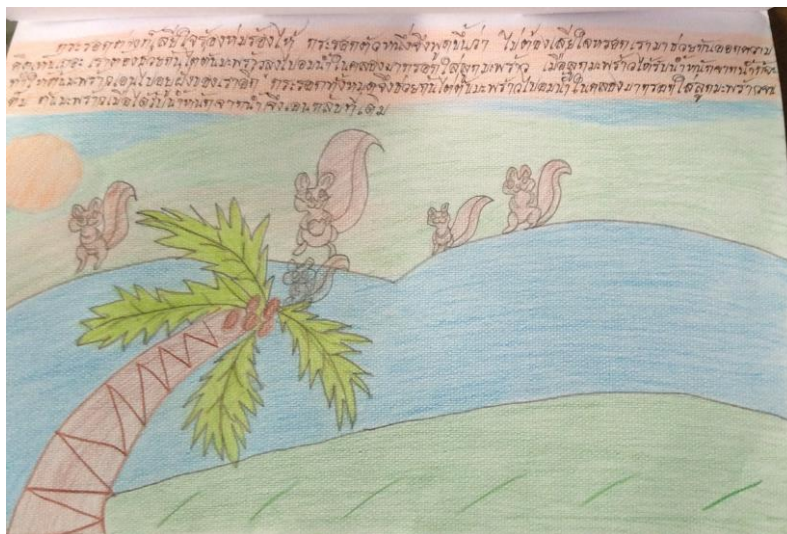
ภาพประกอบนิทานเรื่องกระรอกเจาะลูกมะพร้าว

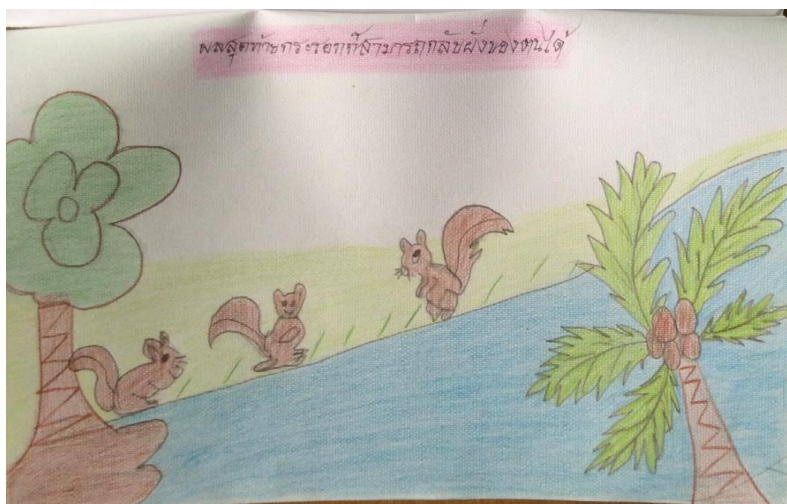
มีหมู่บ้านเล็กๆแห่งหนึ่ง ที่หมู่บ้านเล็กๆ แห่งนี้มีมะพร้าวอยู่ต้นหนึ่งขึ้น แห่งนี้มีมะพร้าวอยู่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่รวมคลองฝิ่งตรงข้ามซึ่งเป็นป่าไม่มีบ้านผู้คนมีแต่สัตว์เล็กสัตว์น้อยพวกกระรอกกระต่าย สรรพัต

วันหนึ่งมะพร้าวต้นหนึ่งที่ขึ้นริมคลองฝิ่งหมู่บ้านเกิดมีผลดกมาก ต้นมะพร้าวที่ทนน้หนักลูกมะพร้าวไม่ไหว ก็เลยเอนไป ยอดมะพร้าวก็ไปจดคลองอีกฝั่ง ซึ่งมีต้นมะพร้าวที่กระรอกอาศัยอยู่ กระรอกเห็นมะพร้าวเอนฝั่งของตน หัวหน้ากระรอกจึงพูดขึ้นว่า "โอโฮ วันนี้พวกเราต้องกินมะพร้าวให้อิ่มหน้าสำราญ เพราะมีมะพร้าวเอนมาที่ฝั่งของเรา แล้วพวกกระรอกทั้งหลายก็ชวนกันขึ้นไปกินมะพร้าวจนหมู่มะพร้าวแห่งหมด มะพร้าวก็เลยเอนกลับที่เดิม กระรอกที่ติดอยู่บนต้นมะพร้าวก็เสียใจ ครั้นจะว่ายข้ามไปก็ว่ายข้ามไม่เป็น ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจะกลับฝั่งของตนได้

กระรอกต่างก็เสียใจร้องไห้ร้องให้ กระรอกตัวหนึ่งจึงพูดขึ้นว่า "ไม่ต้องเสียใจหรอก เรามาช่วยกันออกความคิดเห็นเถาะ เราต้องช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวลงไปอมัญในคลองมากรอกใส่ลูกมะพร้าว เมื่อลูกมะพร้าวได้รับัญหนักรจากัญก็จะทำให้ต้นมะพร้าวเอนไปอยู่ฝั่งของเราอีก" กระรอกทั้งหมดจึงช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวไปอมัญในคลองมากรอกใส่ลูกมะพร้าวจนเต็ม ต้นมะพร้าวเมื่อได้รับัญหนักรจากัญจึงเอนกลับเดิม

ผลสุดท้ายกระรอกก็สามารถกลับฝั่งของตนได้

บันทึกหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนการสอน

.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(นางวรรณิ ไยไธสง)

ผู้สอนและบันทึก

ความคิดเห็นของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....
.....
.....
.....
.....

แผนการจัดกิจกรรมประกอบการใช้นิทาน

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 4 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

สาระการจัดประสบการณ์ : ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ : นานาสัตว์โลก นิทานเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ชั้นอนุบาล 1 เวลา 15 นาที

หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย : รูปร่างลักษณะของกระรอก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็นกับครูและเพื่อนได้
2. บอกรูปร่างลักษณะของกระรอกได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้
 - รูปร่างลักษณะของกระรอก
2. ประสบการณ์สำคัญ
 - การใช้ภาษา
 - การฟังเรื่องราวนิทาน
 - การแสดงความรู้ด้วยคำพูด

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ให้เด็กตอบปริศนาคำทายเกี่ยวกับกระรอก
 - อะไรเอ๋ย...มีขนคล้ายกระต่ายมีขาสี่ขา อยู่ในโพลงต้นไม้ ไต่ได้ว่องไว (กระรอก)
2. ครูเฉลยคำตอบด้วยภาพกระรอก

ขั้นสอน

3. ครูทบทวนนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว พร้อมกับให้เด็กดูภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน
4. สนทนาซักถามเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ธรรมชาติความเป็นอยู่ของกระรอกโดยใช้คำถาม ดังนี้
 - กระรอกมีรูปร่างลักษณะอย่างไร
 - กระรอกเป็นสัตว์ตัวเล็กหรือตัวใหญ่
 - กระรอกอยู่ที่ไหน

5. ให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการพบเห็นกระรอก

ขั้นสรุป

6. เด็กและครูร่วมกันสรุปรูปร่างลักษณะ ธรรมชาติความเป็นอยู่ของกระรอก

7. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง "บ้านของสัตว์"

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ปริศนาคำถามเกี่ยวกับกระรอก
2. ภาพกระรอก
3. แผ่นภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว
4. เพลง "บ้านของสัตว์"

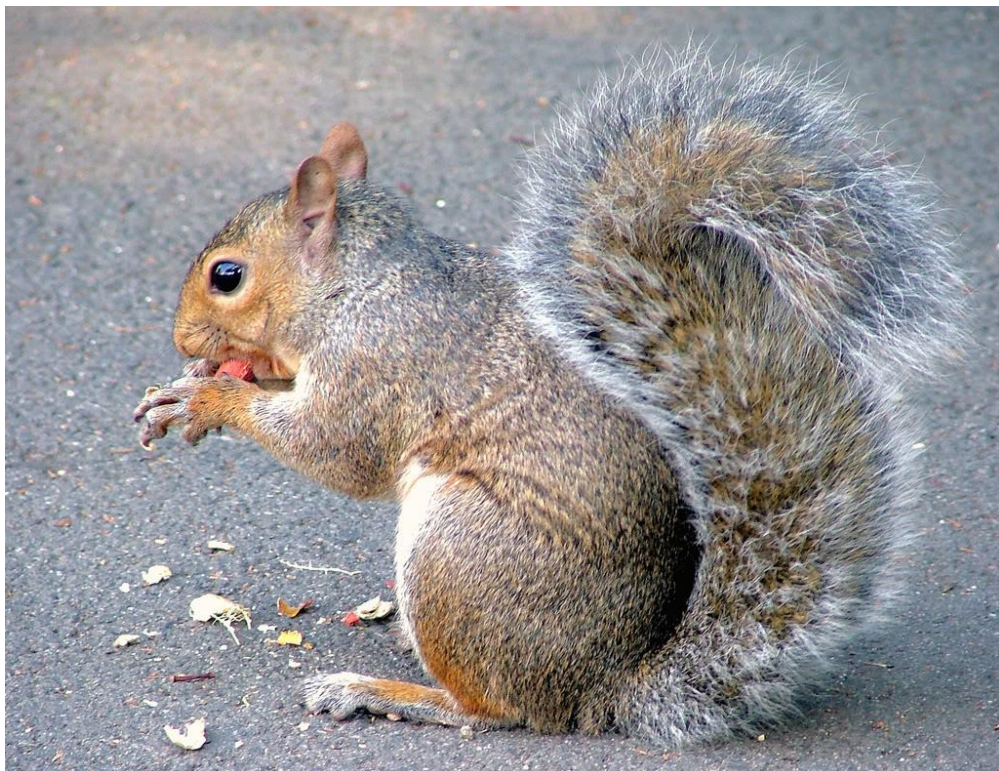
การประเมินผล

1. การสังเกต
 - 1.1 พฤติกรรม ความสนใจในการฟัง
 - 1.2 การเล่าประสบการณ์ ความรู้สึก
2. การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสัตว์ในนิทานพื้นบ้าน

เพลง "บ้านของสัตว์"

(ศรีนวล รัตนสุวรรณ)

บ้านของนก ผี้ง มด เรียกว่า รัง
บ้านเป็ด ไก่ ทั้งหมู เรียกว่า เล้า
บ้านของม้า วัว ความ เรียกว่า คอก
บ้านกระต่าย กระรอก เรียกว่า โพลง

รูปกระรอก

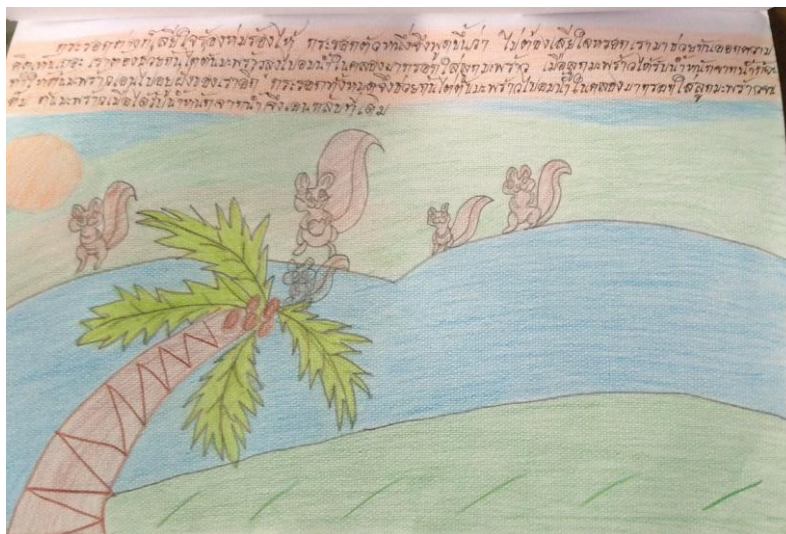
ภาพประกอบนิทานเรื่องกระรอกเจาะลูกมะพร้าว

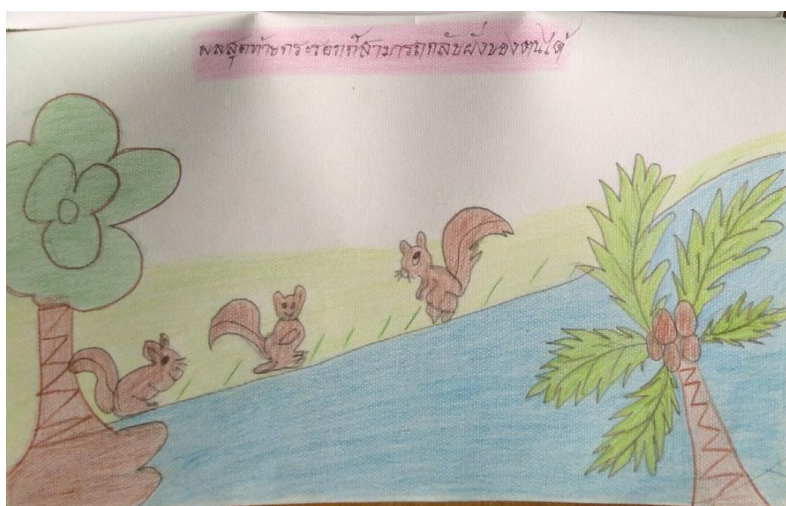
มีหมู่บ้านเล็กๆแห่งหนึ่ง ที่หมู่บ้านเล็กๆ แห่งนี้มีมะพร้าวอยู่ต้นหนึ่งขึ้น แห่งนี้มีมะพร้าวอยู่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่รวมคลองฝิ่งตรงข้ามซึ่งเป็นป่าไม่มีบ้านผู้คนมีแต่สัตว์เล็กสัตว์น้อยพวกกระรอกกระต่าย สรรพัต

วันหนึ่งมะพร้าวต้นหนึ่งที่ขึ้นริมคลองฝิ่งหมู่บ้านเกิดมีผลดกมาก ต้นมะพร้าวที่ทนน้หนักลูกมะพร้าวไม่ไหว ก็เลยเอนไป ยอดมะพร้าวก็ไปจดคลองอีกฝั่ง ซึ่งมีต้นมะพร้าวที่กระรอกอาศัยอยู่ กระรอกเห็นมะพร้าวเอนฝิ่งของตน หัวหน้ากระรอกจึงพูดขึ้นว่า "โอโฮ วันนี้พวกเราต้องกินมะพร้าวให้อิ่มหน้าสำราญ เพราะมีมะพร้าวเอนมาที่ฝิ่งของเรา แล้วพวกกระรอกทั้งหลายก็ชวนกันขึ้นไปกินมะพร้าวจนหมู่มะพร้าวแห่งหมด มะพร้าวก็เลยเอนกลับที่เดิม กระรอกที่ติดอยู่บนต้นมะพร้าวก็เสียใจ ครั้นจะว่ายข้ามไปก็ว่ายข้ามไม่เป็น ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจะกลับฝิ่งของตนได้

กระรอกต่างก็เสียใจร้องไห้ร้องให้ กระรอกตัวหนึ่งจึงพูดขึ้นว่า "ไม่ต้องเสียใจหรอก เรามาช่วยกันออกความคิดเห็นเถาะ เราต้องช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวลงไปอมัญในคลองมากรอกใส่ลูกมะพร้าว เมื่อลูกมะพร้าวได้รับน้ำหนักจากนกก็จะทำให้ต้นมะพร้าวเอนไปอยู่ฝั่งของเราอีก" กระรอกทั้งหมดจึงช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวไปอมัญในคลองมากรอกใส่ลูกมะพร้าวจนเต็ม ต้นมะพร้าวเมื่อได้รับน้ำหนักจากนกจึงเอนกลับเดิม

ผลสุดท้ายกระรอกก็สามารถกลับฝั่งของตนได้

ปริศนาคำถามเกี่ยวกับกระรอก

- อะไรเอ่ย ไ้ซึนย่นไ้แซวน น้าออก

คำคล้องจอง ขน – ยน

ความหมาย

ไ้ซึน หมายถึง สัตว์ที่มีขน

ย่น เป็นภาษาถิ่น หมายถึง กระแทกเข้าไปแรงๆ

ไ้แซวน หมายถึง ผลมะพร้าวที่ติดอยู่กับทะลายบนต้น

คำตอบ กระรอกเจาะมะพร้าว

บันทึกหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางวรรณิ ไยไธสง)

ผู้สอนและบันทึก

ความคิดเห็นของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดกิจกรรมประกอบการใช้นิทาน

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 5 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

สาระการจัดประสบการณ์ : ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ : นานาสัตว์โลก นิทานเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ชั้นอนุบาล 1 เวลา 15 นาที

หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย : อาหารของกระรอก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็นกับครูและเพื่อนได้
2. บอกชื่ออาหารของกระรอกได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้
 - อาหารของกระรอก
 - สัญลักษณ์ที่เหมือนกันหรือต่างกัน
2. ประสบการณ์สำคัญ
 - การคิด
 - การรู้จักสิ่งต่างๆด้วยการมอง ฟัง สัมผัส
 - การเชื่อมโยงภาพกับสิ่งของหรือสถานที่จริง
 - การรับรู้ และแสดงความรู้สึกลูกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกลูกด้วยคำพูด
- การเขียนในรูปแบบต่างๆ ที่แสดงออกถึงประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ได้แก่ การเขียนโยงเส้นภาพ การระบายสีภาพ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาประกอบภาพนิทานพื้นบ้านเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ขั้นสอน

2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารของกระรอกโดยครูใช้

คำถาม ดังนี้

- เด็กๆคิดว่ากระรอกกินอะไรเป็นอาหาร
- ถ้าเด็กๆเลี้ยงกระรอกไว้ที่บ้าน เด็กๆจะดูแลกระรอกอย่างไร

ขั้นสรุป

3. เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับอาหารของกระรอก

4. ให้เด็กแต่ละคนทำแบบฝึกทักษะโยงเส้นจับคู่ภาพกับสัญลักษณ์

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. แผ่นภาพประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านเรื่อง กระจอกเจาะมะพร้าว

การประเมินผล

1. การสังเกต
 - 1.1 พฤติกรรม ความสนใจในกิจกรรม
 - 1.2 การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น
2. การทำแบบฝึกทักษะโยงเส้นจับคู่ภาพกับสัญลักษณ์

แผนการจัดกิจกรรมประกอบการใช้นิทาน

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 6 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

สาระการจัดประสบการณ์ : ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ : นานาสัตว์โลก นิทานเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ชั้นอนุบาล 1 เวลา 15 นาที

หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย : ที่อยู่อาศัยของกระรอก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกที่อยู่อาศัยของกระรอกได้
2. ร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็นกับครูและเพื่อนได้

สาระการเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้

- ที่อยู่อาศัยของกระรอก
- ประสบการณ์สำคัญ

การใช้ภาษา

- บอกที่อยู่อาศัยของกระรอกได้
- ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพกระรอกให้เด็กดู พร้อมสนทนาซักถามถึงการที่อยู่ของกระรอก

2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของกระรอกโดยครูใช้คำถาม ดังนี้

- เด็กๆคิดว่ากระรอกอยู่ที่ไหน
- ลักษณะรังของกระรอกเป็นอย่างไร

ขั้นสอน

3. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของกระรอกโดยครูใช้คำถาม ดังนี้

- เด็กๆคิดว่ารังของกระรอกมีลักษณะอย่างไร
- ถ้าเด็กๆเลี้ยงกระรอกไว้ที่บ้าน เด็กๆจะเอาอะไรมาทำรัง

ขั้นสรุป

4. เด็กและครูร่วมกันสรุปที่อยู่อาศัยของกระรอก
5. ให้เด็กแต่ละคนทำแบบฝึกทักษะจับคู่ภาพที่เหมือนกัน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพรังกระรอก

การประเมินผล

1. การสังเกต
 - 1.1 พฤติกรรม ความสนใจในกิจกรรม
 - 1.2 การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น
2. การทำแบบฝึกทักษะจับคู่ภาพกระรอกที่เหมือนกัน

ที่อยู่อาศัยของกระรอก

บันทึกหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางวรรณิ ไยไธสง)

ผู้สอนและบันทึก

ความคิดเห็นของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดกิจกรรมประกอบการใช้นิทาน

สัปดาห์ที่ 6 วันที่ 7 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

สาระการจัดประสบการณ์ : ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ : นานาสัตว์โลก นิทานเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

ชั้นอนุบาล 1 เวลา 15 นาที

หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย : โทษของกระรอก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกโทษของกระรอก
2. ร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็นกับครูและเพื่อนได้

สาระการเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้

- 1 1. โทษของกระรอก

ประสบการณ์สำคัญ

การใช้ภาษา

- 2.1 บอกโทษของกระรอกได้
- 2.2 ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พุดคำคล้องจอง กระรอก ตามครู

ขั้นสอน

2. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายซักถาม ถึงโทษของกระรอก

ให้เด็ก เช่น กัดกินผักและผลไม้ ,ทำลายเข้าของ,มีกลิ่นเหม็น

ขั้นสรุป

3. เด็กและครูช่วยกันสรุปโทษของกระรอก

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. พุดคำคล้องจอง กระรอก

การประเมินผล

1. การสังเกต

- 1.1 สังเกตการพุดคำคล้องจอง กระรอก
- 1.2 การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น

คำคล้องจองกระรอก

กระรอก กระรอก เจ้ามาบอกข่าว
ขนนุ่ม หางยาว มากันก็ตัว
หนึ่ง สอง สาม สี่ อยู่ที่นี่เป็นห้า
รีบบอกข่าวมา ไม่ต้องตื่นกลัว
กระรอกบอกข่าว ว่าฝนจะตก
ตัวสั่นงันงก ส่งเสียงรัว รัว

บันทึกหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางวรรณิ ไยไธสง)

ผู้สอนและบันทึก

ความคิดเห็นของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

นิทานพื้นบ้านในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิทานพื้นบ้านเรื่อง กระรอกเจาะมะพร้าว

นางกุหลาบ มังกร

มีหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่ง ที่หมู่บ้านเล็กๆ แห่งนี้มีมะพร้าวอยู่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่ริมคลอง ฝั่งตรงข้ามซึ่งเป็นป่าไม่มีบ้านผู้คน มีแต่สัตว์เล็กสัตว์น้อยพวกกระรอกกระต่ายสารพัด วันหนึ่งมะพร้าวต้นหนึ่งที่ขึ้นริมคลองฝั่งหมู่บ้านเกิดมีผลตกมาก ต้นมะพร้าวก็ทนน้หนักลูกมะพร้าวไม่ไหว ก็เลยเอนไปยอดมะพร้าวก็ไปจดคลองอีกฝั่ง ซึ่งมีต้นมะพร้าวที่กระรอกอาศัยอยู่ กระรอกเห็นมะพร้าวเอนฝั่งของตน หัวหน้ากระรอกจึงพูดขึ้นว่า "โอโฮ วันนี้พวกเราต้องกินมะพร้าวให้อิ่มหน้าสำราญ เพราะมีมะพร้าวเอนมาที่ฝั่งของเรา" แล้วพวกกระรอกทั้งหลายก็ชวนกันขึ้นไปกินมะพร้าวจนหมู่มะพร้าวทั้งหมด มะพร้าวก็เลยเอนกลับที่เดิม กระรอกที่ติดอยู่บนต้นมะพร้าวก็เสียใจ ครั้นจะว่ายน้ำข้ามไปก็ว่ายน้ำไม่เป็น ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจะกลับฝั่งของตนได้ กระรอกต่างก็เสียใจร้องไห้ร้องให้ กระรอกตัวหนึ่งจึงพูดขึ้นว่า "ไม่ต้องเสียใจหรอก เรามาช่วยกันออกความคิดเห็นเถาะ เราต้องช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวลงไปอมน้ในคลองมากรอกใส่ลูกมะพร้าว เมื่อลูกมะพร้าวได้รับน้หนักจากน้ก็จะทำให้ต้นมะพร้าวเอนไปอยู่ฝั่งของเราอีก กระรอกทั้งหมดจึงช่วยกันไต่ต้นมะพร้าวไปอมน้ในคลองมากรอกใส่ มะพร้าวจนเต็ม ต้นมะพร้าวเมื่อได้รับน้หนักจากน้จึงเอนกลับตามเดิม ผลสุดท้ายกระรอกก็สามารถกลับฝั่งของตนได้

ภาคผนวก จ

แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด

แบบทดสอบที่ 1 การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ

ก่อนการจัดประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์

คำสั่ง ให้นักเรียนดูรูปภาพและบอกว่าเป็นรูปอะไร

เลขที่ ชื่อ/สกุล

เกณฑ์การประเมินการพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ
จากภาพ

ระดับคะแนน

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้
ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้
ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้
ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้
ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

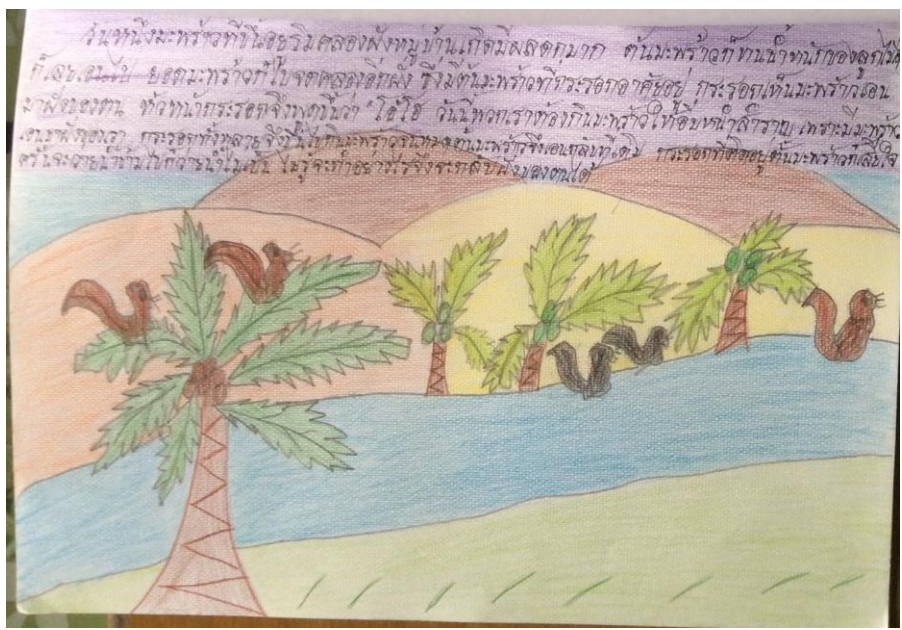
- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้
ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

ภาคผนวก ฉ

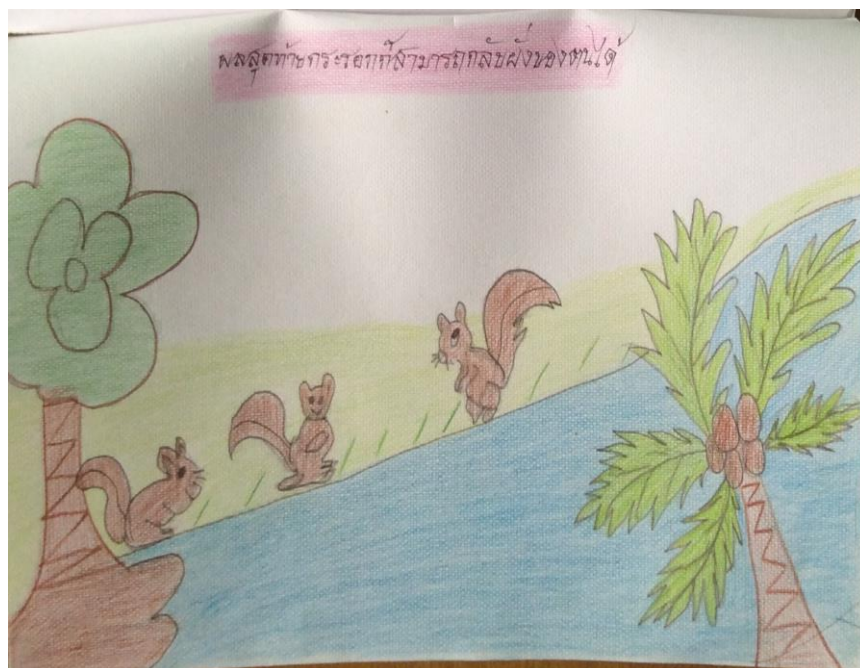
ภาพประกอบนิทานเรื่องกระรอกเจาะมะพร้าว

ภาพปก,ภาพเริ่มเรื่อง

ภาพกลางเรื่อง

ภาพจบ

ภาคผนวก ข

ภาพการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์(กิจกรรมการเล่านิทาน)

กิจกรรมการเล่นิทานและให้เด็กออกเสียงตามคุณครู

ให้นักเรียนบอกคุณครูว่ารูปร่างลักษณะของกระรอกมีลักษณะอย่างไรบ้าง

อ่านเนื้อเพลงตามคุณครูและร้องร้องเพลงบ้านของสัตว์พร้อมกับให้นักเรียนเป็นคนให้จังหวะโดยการปรบมือ

ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม